

Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2025

TALL

SOM FORTELLER

PLANER OG MELDINGER / PLANS AND REPORTS

2025/5

I serien Planer og meldinger publiseres dokumenter med et institusjonelt preg og notater med en viss offisiell karakter.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 13. juni 2025

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå av 2019, statistikkloven (Lovdata, 2019) § 6, sier at Statistisk sentralbyrå (SSB) skal utarbeide en årlig offentlig rapport til Finansdepartementet om kvaliteten på offisiell statistikk. I tildelingsbrevet for 2025 fra departementet til SSB, (Finansdepartementet, 2008-2025), er det et prioritert tiltak at SSB skal sikre samarbeid, helhet og kvalitet i det norske statistikksystemet. Denne rapporten er den fjerde rapporten om kvaliteten i all offisiell statistikk i Norge.

Rapporten bygger på det som er tilgjengelig av informasjon og systemer for kvalitet på tidspunktet for rapportering. I vurderingene og anbefalingene er det så langt som mulig forsøkt å se produksjon av all offisiell statistikk under ett.

Rapporten har vært drøftet i Utvalget for offisiell statistikk (SSB, 2019) og i Rådet for Statistisk sentralbyrå (SSB, 2025).

Statistisk sentralbyrå, 5. juni 2025

Geir Axelsen
Administrerende direktør

Sammendrag

Hovedfunn

Den viktigste informasjonskilden for denne rapporten er den årlige kvalitetsevalueringen som gjennomføres hos alle produsenter av offisiell statistikk. For andre gang er kvalitetsevalueringen gjort på statistikknivå. En selvvrdering for alle statistikker i nasjonalt program for offisiell statistikk 2024–2027 (SSB, 2024b), og informasjon fra oppfølgingsmøter med de ansvarlige for statistikkene, utgjør faktagrunnlaget fra evalueringen. Selvvrderingen har blitt utført i form av et spørreskjema om etterlevelse av kvalitetskrav.

Resultatene fra kvalitetsevalueringen viser en god etterlevelse av mange av kvalitetskravene i den norske statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk (SSB, 2017). Resultatene er på de fleste områder omtrent på samme nivå som i fjor. Det er betydelig variasjon mellom produsentene i etterlevelsen av enkelte krav. En forbedring fra i fjor, er at flere statistikker har skriftlig, intern dokumentasjon for hvordan statistikken er produsert. For noen av kvalitetskravene er det fortsatt behov for styrket bevissthet og etterlevelse. Dette gjelder særlig kvalitetskravet om statistisk konfidensialitet. For mange statistikker er det behov for å erstatte manuelle prosesser og egenprodusert kode for å sikre statistisk konfidensialitet, med bruk av anerkjente metoder og programvare.

En annen kilde som er benyttet i årets rapport, er en kartlegging som SSB har gjort av produsentenes statistikkformidling. Kartleggingen viser at det er stor variasjon i formidlingen av offisiell statistikk blant statistikkprodusentene. Hos noen produsenter er det vanskelig å finne den offisielle statistikken via søkemotorer eller via hjemmesiden. Det er også mangler knyttet til metadata og brukerrettet dokumentasjon av statistikkene, og i rutiner for forhåndskunngjøring av publiserings-tidspunkt.

Løsningene som brukes til produksjon og formidling av offisiell statistikk er fragmenterte. Hver enkelt av de 16 produsentene benytter i all hovedsak egne løsninger i hele produksjonsløpet, fra innsamling av data til formidling av statistikken. På noen områder, slik som formidling, dokumentasjon og metadata, er det et betydelig potensial for effektivisering og styrket brukerorientering ved å etablere fellesløsninger på tvers av produsentene.

Overordnede anbefalinger

Et av hovedfunnene, omtalt over, er at det er en betydelig variasjon i statistikkformidlingen, og mangel på bruk av felles løsninger på tvers av statistikkprodusentene. Tidligere initiativ på dette området har ennå ikke materialisert seg i konkrete løsninger som brukes på tvers av produsentene. For å få fart på arbeidet med å etablere og ta i bruk fellesløsninger, er det behov for å jobbe mer målrettet og forpliktende. Det anbefales å utrede behovet og mulighetene for utvikling, finansiering og forvaltning av fellesløsninger på tvers av produsenter av offisiell statistikk, innen områdene formidling, metadata og dokumentasjon. Flere produsenter bør gjøre det enklere for brukerne å finne den offisielle statistikken via søkemotorer og fra hjemmesiden.

Flere av anbefalingene fra tidligere års rapporter er fortsatt gjeldende for flere av produsentene. All bruk av egenprodusert programvare og manuelle prosesser for å håndtere statistisk konfidensialitet bør over tid fases ut. Dette kan være et ressurskrevende arbeid, som innebærer kompetansebygging på metoder og programvare for konfidensialitet. Det er viktig at statistikkprodusentene legger konkrete planer for dette arbeidet. Blant øvrige anbefalinger som fortsatt gjelder, kan nevnes forbedret brukerkontakt, formidling av usikkerhet, forbedret og standardisert dokumentasjon, og økt bruk av kvalitetsindikatorer.

Forbedringstiltak

En viktig del av kvalitetssystemet er gjennomføring av forbedringstiltak basert på anbefalingene i den årlige rapporten om kvalitet i offisiell statistikk. Gjennomføring av forbedringstiltak bidrar til styrket etterlevelse av kvalitetskravene. I etterkant av publisering av den årlige kvalitetsrapporten, vurderer statistikkprodusentene behov for nye tiltak basert på anbefalingene i rapporten, og de rapporterer årlig om status på innmeldte tiltak. Statusrapporteringen i februar 2025 omfattet 228 tiltak, og 52 prosent av tiltakene siden 2022 er gjennomført.

Selv om mange tiltak er planlagt og gjennomført, gjenstår det anbefalinger – særlig innen kvalitetsindikatorer, usikkerhet og konfidensialitet – hvor flere tiltak bør identifiseres og iverksettes for å oppnå forbedringer i etterlevelsen av kvalitetskravene. Disse kan kreve mer ressurser, og det må vurderes opp mot mulighetene for kvalitetsgevinst. Både anbefalingene og tiltakene varierer i kompleksitet, omfang og effekt. Noen er enkle med begrenset virkning, mens andre – som fellesløsninger – kan gi stor gevinst for mange. Å telle tiltak sier noe om aktivitet, men gir ikke et fullgodt bilde av kvalitetsforbedring. For å vurdere effekt, må kvantitative tellinger suppleres med kvalitative vurderinger av for eksempel dokumentasjon, etterlevelse av standarder eller bruker-tilfredshet.

Utvikling av kvalitetssystemet

Systemet for kvalitet i offisiell statistikk utvikles gradvis over tid for å tilpasse seg teknologiutvikling og andre samfunnsforhold.

SSB er i gang med et omfattende moderniseringsarbeid, der det viktigste utviklingsinitiativet er overgangen til en ny, skybasert dataplattform (Dapla). Omleggingen medfører at dagens statistikkproduksjonsløsninger må skrives om til nye kodespråk og tilpasses den skybaserte plattformen. Plattformen vil styrke SSBs evne til å møte økende brukerforventninger og dra nytte av teknologisk utvikling. Samtidig innebærer overgangen flere utfordringer. I perioden med omlegging må SSB håndtere både eksisterende infrastruktur og produksjonssystemer, samt den nye skybaserte løsningen og integrasjonene mellom disse. Denne kompleksiteten øker risikoen for sikkerhetsavvik og kvalitetsproblemer. I årene fremover må arbeidet med omleggingen til skybasert plattform og de utfordringene det bringer med seg, også reflekteres i kvalitetsarbeidet. Det må undersøkes hvordan moderniseringsarbeidet påvirker kvaliteten i SSBs statistikkprodukter. De etablerte verktøyene kvalitetsgjennomganger og kvalitetsevalueringer vil være godt egnet til å følge omleggingsarbeidet.

I mars 2025 vedtok FNs statistikkommisjon en modenhetsmodell for kvalitetskultur. Det må vurderes nærmere om og eventuelt hvordan modellen kan tas i bruk i SSB og det norske statistikkssystemet.

SSB vurderte i 2024 organiseringen av Utvalget for offisiell statistikk på oppdrag fra Finansdepartementet. I 2025 vil det bli opprettet et arbeidsutvalg bestående av seks utvalgsmedlemmer som skal bistå i koordineringen og planleggingen av utvalgsarbeidet. Formålet er å styrke samordningen, kvaliteten og utviklingen av offisiell statistikk i Norge.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag	4
1. Systemet for kvalitet i offisiell statistikk.....	7
1.1. Det norske statistikkssystemet	7
1.2. Om kvalitetssystemet	7
1.3. Statistikkprogrammet og produsenter av offisiell statistikk	8
1.4. Oppbygging av rapporten.....	9
2. Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk.....	10
2.1. Innledning	10
2.2. Institusjonelle forhold	11
2.3. Statistiske prosesser	16
2.4. Statistiske produkter	20
3. Andre verktøy og metoder for vurdering og måling av kvalitet	26
3.1. Registerkvalitet i SSBs statistikker	26
3.2. Peer review	28
3.3. Kvalitetsgjennomganger	28
3.4. Kvalitetsindikatorer.....	29
3.5. Kontakt med brukere	30
4. Forbedringstiltak	33
4.1. Tiltak etter kvalitetsgjennomganger.....	33
4.2. Tiltak etter kvalitetsevalueringer	34
4.3. Tiltak etter Peer review	37
4.4. Utviklingstiltak i statistikkprogrammet	37
5. Andre arenaer og prosesser for oppfølging av kvalitet	39
5.1. Utvalget for offisiell statistikk	39
5.2. Kurs og nettverk	39
5.3. Standardutvalget i SSB	40
5.4. Konfidensialitetsutvalget i SSB	40
6. Utvikling av kvalitetssystemet.....	41
6.1. Ressurser til produksjon og kvalitetssikring av offisiell statistikk.....	41
6.2. Utvikling av fellesløsninger	41
6.3. Formidling av offisiell statistikk.....	42
6.4. Utviklingstrekk i SSB som påvirker kvalitetssystemet.....	42
6.5. Kvalitetskultur.....	43
Referanser	44
Vedlegg A: Oversikt over produsentene av offisiell statistikk.....	45
Vedlegg B: Anbefalinger og tiltak fra kvalitetsevalueringene	46
Vedlegg C: Kvalitetskrav til offisiell statistikk.....	51
Vedlegg D: Opplegg for kvalitetsgjennomganger	52

1. Systemet for kvalitet i offisiell statistikk

1.1. Det norske statistikkssystemet

Statistikkloven fastslår at Norge skal ha et flerårig, nasjonalt program for offisiell statistikk. Det legger grunnlaget for det nasjonale statistikkssystemet. Programmet angir hvilke statistikkområder som skal dekkes og hvilke offentlige myndigheter som er ansvarlige for statistikkene. Statistikk-systemet omfatter statistikkene som følger av programmet, myndighetene som er ansvarlige for dem, og andre aktører og fora som har en rolle i koordineringen av offisiell statistikk.

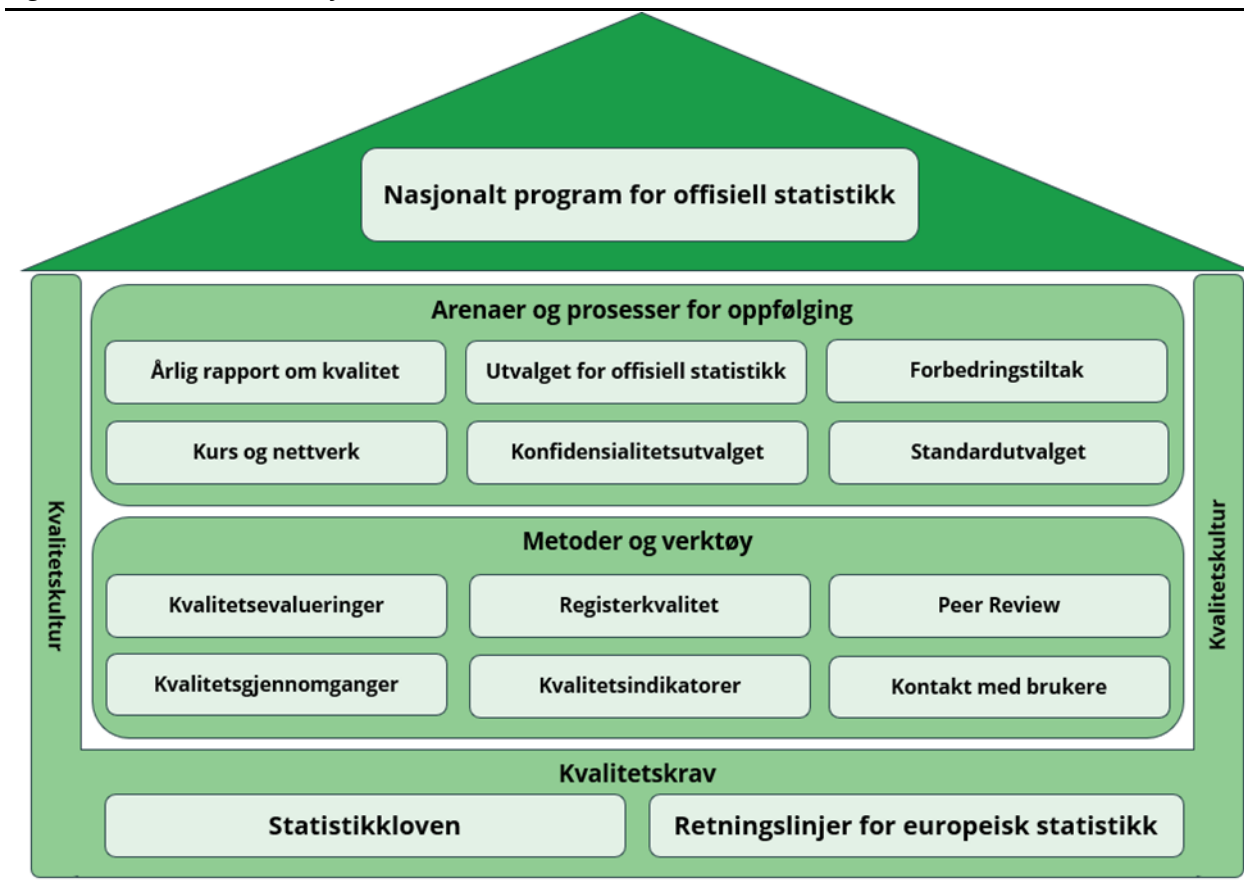
Utvalget for offisiell statistikk bistår SSB i samordningen av utvikling, utarbeidelse og formidling av offisiell statistikk og bidrar til et formålstjenlig og effektivt nasjonalt statistikkssystem. Fra januar 2024 ble utvalget utvidet med fem nye offentlige myndigheter og har nå 32 medlemmer. Alle produsentene av offisiell statistikk er medlemmer. De øvrige medlemmene er eiere av administrative informasjonssystemer som er kilder for offisiell statistikk, eller myndigheter som er involvert i samarbeid knyttet til offisiell statistikk. Utvalget har som fast oppgave å bistå med kvalitetssikring av den årlige rapporten om kvalitet i offisiell statistikk. Informasjon om utvalgets arbeid det siste året og etableringen av et arbeidsutvalg i 2025 er omtalt i kapittel 5.1.

1.2. Om kvalitetssystemet

Kvalitetssystemet skal sikre kvalitet i offisiell statistikk, og består av følgende hovedelementer:

- *Kvalitetskravene som er definert i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk.* Disse utgjør grunnmuren i kvalitetssystemet, og er nærmere omtalt i vedlegg C.
- *Nasjonalt program for offisiell statistikk (statistikkprogrammet).* Programmet definerer hva som er offisiell statistikk ved å angi hvilke statistikkområder som skal dekkes og hvilke offentlige myndigheter som er ansvarlige for statistikkene.
- *Metoder og verktøy for å måle og vurdere kvalitet i offisiell statistikk.* De ulike metodene og verktøyene gir grunnlaget for å vurdere kvaliteten i offisiell statistikk og hvordan ulike aspekter ved kvalitet utvikles over tid.
- *Arenaer og prosesser for oppfølging av kvalitet.* De ulike prosessene og arenaene danner grunnlaget for forbedringer og kompetansebygging og kan bidra til avklaringer og retningslinjer for hvordan kvalitetskrav etterleves på en god måte.
- *En kvalitetskultur som gjennomsyrrer statistikkproduksjonen og kvalitetssystemet, og som kjennetegnes av at alle nivåer i organisasjonene tar ansvar for å bidra til god kvalitet i statistikken.* Oppfølgingen av kvalitetssystemet bidrar til å bygge en kvalitetskultur. Gjennomføring av kvalitetsevalueringer, kurs og nettverk for formidling og metodearbeid er viktig i dette arbeidet.

Kvalitetssystemet er illustrert i figur 1.1.

Figur 1.1 Kvalitetshuset - Systemet for kvalitet i offisiell statistikk

1.3. Statistikkprogrammet og produsenter av offisiell statistikk

Regjeringen vedtok i desember 2023 det andre nasjonale programmet for offisiell statistikk, og det gjelder for perioden 2024–2027. Programmet inneholder 86 tiltak for utvikling av offisiell statistikk (SSB, 2024a), fordelt på mange statistikkområder. De ivaretar viktige brukerbehov som kom frem i programarbeidet og den offentlige høringen. Statistikkprodusentene er ansvarlige for å følge opp datatilgang, finansiering og annet som er nødvendig for å gjennomføre utviklingsarbeidet i programperioden.

I 2025 er det 16 produsenter av offisiell statistikk:

- Arbeids- og velferdsdirektoratet (Nav)
- Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ)
- Fiskeridirektoratet
- Folkehelseinstituttet (FHI)
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
- Landbruksdirektoratet
- Mattilsynet
- Meteorologisk institutt
- Miljødirektoratet
- Norad – Direktoratet for utviklingssamarbeid
- Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO)
- Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)
- Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
- Søkkelldirektoratet

- Utlendingsdirektoratet (UDI)
- Statistisk sentralbyrå (SSB)

Vedlegg A viser antall statistikker i statistikkprogrammet 2024–2027, etter hovedområde og statistikkprodusent.

1.4. Oppbygging av rapporten

Denne rapporten bygger på informasjon som er innhentet ved å bruke metodene og verktøyene som utgjør første etasje i kvalitetshuset (Figur 1.1).

Den viktigste kilden for å gi et bilde av kvaliteten i offisiell statistikk, er kvalitetsevalueringen som ble gjennomført høsten 2024. Kapittel 2 oppsummerer resultatene, vurderingene og anbefalingene fra kvalitetsevalueringen.

Andre metoder og verktøy for å måle og vurdere kvalitet er omtalt i kapittel 3, herunder status på arbeidet med kvalitetsgjennomganger, oppfølging av Peer review, kvalitet i registerdata, kvalitetsindikatorer og kontakt med brukere.

En viktig del av kvalitetsarbeidet i offisiell statistikk er å finne områder der etterlevelsen av kvalitetskravene må styrkes. Gjennom de ulike metodene og verktøyene for å måle og vurdere kvalitet, identifiseres forbedringsområder, og det gis anbefalinger om hvordan etterlevelse av kvalitetskrav kan styrkes. Statistikkprodusentene utarbeider forbedringstiltak basert på anbefalingene. Status på forbedringstiltak fra tidligere kvalitetsevalueringer og kvalitetsgjennomganger er oppsummert i kapittel 4. Her er også forbedringstiltak etter europeisk fagfellevurdering (Peer review) og utviklingstiltak i statistikkprogrammet omtalt.

Status på øvrige prosesser og arbeid på andre arenaer for oppfølging av kvalitet, er omtalt i kapittel 5. Det omfatter Utvalget for offisiell statistikk, nettverk, kurs og ulike utvalg i SSB.

Kapittel 6 gir en samlet oversikt over prioriterte utviklingsområder for kvalitetssystemet.

2. Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk

2.1. Innledning

Formålet med kvalitetsevalueringen er å få et grunnlag for å vurdere etterlevelsen av kvalitetskravene i den norske statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. Omfanget av kvalitetsevalueringen er all offisiell statistikk som er definert av statistikkprogrammet. Kvalitetsevalueringen består av to deler, først en selvvurdering av etterlevelse av kvalitetskravene, og deretter gjennomfører SSBs kvalitetsteam oppfølgingsmøter med alle produsentene.

For andre gang er kvalitetsevalueringen gjennomført på statistikknivå. Det vil si at det er gjort en selvvurdering, i form av et spørreskjema, for alle de ca. 350 statistikkene som inngår i statistikkprogrammet. Spørreskjemaene er hovedsakelig fylt ut av de som er ansvarlig for statistikkene eller andre med inngående kunnskap om statistikken og hvordan den produseres.

I spørreskjemaet er det valgt ut tema som er relevante for norske forhold og som kan besvares på statistikknivå. Skjemaet inneholder rundt 35 spørsmål basert på kvalitetsprinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk. Enkelte spørsmål var fjernet siden forrige år, basert på at etterlevelsen er vurdert som tilfredsstillende, eller fordi resultatene var vanskelige å tolke for å gi et godt bilde av kvalitet. Det ble også gjort enkelte endringer i spørsmålsformuleringer eller svaralternativer og lagt inn noen få nye spørsmål. Store deler av skjemaet er likevel sammenlignbart med tidligere og dette gjør det mulig å måle utvikling i etterlevelsen av kvalitetskravene.

Spørreskjemaet er utformet slik at det dekker alle typer av statistikker, men ikke alle spørsmål er relevante for alle typer statistikker. En del spørsmål har derfor et «ikke-relevant» svaralternativ.

Fra 2024 er det fem nye produsenter av offisiell statistikk som i tillegg fikk et spørreskjema om etterlevelse av kvalitetskrav på institusjonsnivå, slik de andre produsentene fikk i 2021 og 2022.

Det ble gjennomført oppfølgingsmøter med hver statistikkprodusent utenfor SSB og hver statistikkseksjon i SSB. I møtene deltok i de fleste tilfeller seksjonsleder sammen med utvalgte statistikkansvarlige eller gruppeledere. Formålet med oppfølgingsmøtene er å kvalitetssikre svarene fra selvvurderingen. I tillegg informerer produsentene om bakgrunnen for svarene, noe som er viktig for å kunne forklare resultatene fra spørreskjemaundersøkelsen.

I en selvvurdering er det rom for subjektiv tolkning, og det kan også være spørsmål som den som fyller ut skjemaet ikke vet svaret på. Selv om det er en kvalitetssikring av svarene, både ved at seksjonsleder kan se over de før innsending og i forbindelse med oppfølgingsmøtene, vil det likevel være en viss usikkerhet ved svarene.

Det er stor variasjon mellom statistikkene både i hvilken oppmerksomhet de får, omfanget og kompleksiteten i produksjonsløpet. Alle de ca. 350 statistikkene teller likt i resultatene som legges frem i denne rapporten.

Kvalitetsevalueringen går ikke dypt inn i vurderingen av den enkelte statistikk, og det er ingen vurdering av enkeltstatistikker eller enkeltprodusenter i denne rapporten. Resultatene fra kvalitetsevalueringen brukes på aggregert nivå for å vurdere kvaliteten på all offisiell statistikk samlet sett.

Resultatene fra kvalitetsevalueringen deles med statistikkseksjonene i SSB og statistikkprodusentene utenfor SSB. De kan se resultatene for sine egne statistikker, men ikke andres. Dette gir statistikkprodusentene mulighet til å bruke resultatene fra kvalitetsevalueringen til eget forbedringsarbeid.

I tillegg til selvvurderingene og oppfølgingsmøtene, er det innhentet informasjon fra noen andre kilder. SSBs statistikkregister gir informasjon om aktualitet, forhåndskunngjøring og punktlighet for SSBs statistikker. En annen kilde som er benyttet i årets rapport, er en kartlegging som SSB har gjort av produsentenes statistikkformidling. Gjennom observasjoner på hjemmesidene er det vurdert hvilke rutiner det er for forhåndskunngjøring av publiseringstidspunkt, og omfanget av metadata og brukerrettet statistikkdokumentasjon. Det er også vurdert hvor lett det er å finne fram til den offisielle statistikken, både direkte via hjemmesiden og via bruk av søkemotorer. Kartleggingen er gjort med enkle metoder, og gir på aggregert nivå et bilde av utfordringer med formidling av offisiell statistikk i det norske statistikksystemet.

I delkapitlene presenteres resultater, vurderinger og anbefalinger fra kvalitetsevalueringen. Delkapitlene er organisert etter kvalitetsprinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk. Alle de 16 kvalitetsprinsippene er omtalt og vurdert.

2.2. Institusjonelle forhold

Prinsipp 1. Faglig uavhengighet

Faglig uavhengighet inngår i statistikkloven § 5 og er det første kvalitetsprinsippet i Retningslinjer for europeisk statistikk. Faglig uavhengighet sikres blant annet ved at statistikkmyndigheter har en leder med overordnet ansvar for at deres offisielle statistikk lages og formidles på en uavhengig måte. Dette temaet gjelder på institusjonsnivå. I Rapport om kvalitet i offisiell statistikk 2023 (SSB 2019-2025) beskrives status for faglig uavhengighet for SSB og de ti andre produsentene som var med i statistikkprogrammet på tidspunktet. De fem nye produsentene fra 2024 har fått samme spørsmål om faglig uavhengighet i deres institusjon.

De fleste av disse fem produsentene har én leder med overordnet ansvar for offisiell statistikk, og dette bidrar til at statistikkproduksjonen kan gjennomføres statistikkfaglig uavhengig. På spørsmål om offisiell statistikk er utviklet, utarbeidet og formidlet på en faglig uavhengig måte svarer fire av fem «ja» og en «vet ikke».

Det er viktig å etablere og synliggjøre posisjonen som leder for statistikkproduksjonen. Produsenter som ikke har det på plass, anbefales å følge opp dette.

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K01 (2022): Produsenter uten leder med overordnet ansvar for statistikkproduksjonen sørger for at den posisjonen blir etablert og synliggjort på produsentens organisasjonskart.
- K38 (2023): SSB setter opp temaet faglig uavhengighet i Utvalget for offisiell statistikk eller i metodenettverket.

Prinsipp 1 bis. Koordinering og samarbeid

Det er ikke stilt spørsmål om samarbeid i selvvurderingen i 2024. Anbefalingen fra tidligere rapporter, om å engasjere seg i samarbeid som utvikler og fremmer innovasjon i statistikkproduksjonen, står ved lag. Nye produsenter bør vurdere tiltak på dette området.

Produsentene deltar i koordinering og samarbeid som skjer gjennom Utvalget for offisiell statistikk og nettverk, som er omtalt i kapittel 5.

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K02 (2022): Produsenter av offisiell statistikk engasjerer seg i samarbeid som utvikler og fremmer innovasjon i statistikkproduksjonen.

Prinsipp 2. Mandat for datainnsamling og tilgang til data

Det er ikke stilt spørsmål om mandat for datainnsamling i selvvurderingene. Statistikkloven gir SSB mandat til å ilegge opplysningsplikt til statistiske undersøkelser. Statistikkprodusenter utenfor SSB samler ofte inn data med andre formål enn å produsere statistikk, og med hjemmel i andre lover enn statistikkloven. Anbefalinger fra tidligere rapporter står ved lag, og nye produsenter bør også vurdere tiltak på dette området.

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K16 (2022): Produsenter av offisiell statistikk som bruker data fra administrative datasystemer (register) bør inngå avtaler med dataeierne om utlevering av data og samarbeid om kvalitet, for eksempel etter samme mal som SSB benytter.
- K22 (2022): Samle og dele beste praksis innen ny teknologi og nye datakilder blant produsenter av offisiell statistikk.

Prinsipp 3. Tilstrekkelige ressurser

Det er ikke stilt spørsmål om ressurser i selvvurderingene. Temaet er omtalt i rapporten for 2024 i kapittel 7.5. Se også kapittel 6.1, som omtaler ressursbruk til produksjon av offisiell statistikk.

Prinsipp 4. Kvalitetsbevissthet

På spørsmålet om man evaluerer statistikkproduksjonen med jevne mellomrom, for å finne forbedringspunkter, svarer de aller fleste «ja», eller «ja, men det er rom for forbedringer», og dette resultatet er omtrent som i fjor. Andelen som bruker Retningslinjer for europeisk statistikk for å evaluere statistikkproduksjonen er i underkant av tre fjerdedeler, og den har gått litt ned. Det tyder på at retningslinjene ikke er godt nok kjent eller ikke brukes aktivt.

På spørsmålet om kvalitetsindikatorer brukes for å vurdere produksjonsprosessen og produktkvaliteten, svarer bortimot tre fjerdedeler «nei», inkludert fire av de nye produsentene. Det er litt flere enn ved forrige kvalitetsevaluering, og det bekrefter inntrykket av at bruk av kvalitetsindikatorer er lite utbredt. Blant de som bruker indikatorer er det i overkant av tre fjerdedeler som bruker anbefalte indikatorer fra «Anbefalte kvalitetsindikatorer i offisiell statistikk» (SSB 2019-2025). Kvalitetsindikatorer er nærmere omtalt i kapittel 3.4.

De fem nye produsentene fikk spørsmål om de har en kvalitetsleder eller gruppe som har et særlig ansvar for å vurdere etterlevelsen av kvalitetskravene. Tre svarte «ja» og to svarte «nei». Dette indikerer at også flere av de nye produsentene bør styrke kvalitetsbevisstheten og øke kompetansen på kvalitetskravene.

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K37 (2023): Alle produsentene av offisiell statistikk oppfordres til å delta i nettverk, kurs, seminarer og møter som SSB eller andre arrangerer og som omhandler kvalitet i statistikken.
- K39 (2023): Temaet plassering av ansvar for kvalitetsarbeid tas opp i Utvalget for offisiell statistikk.
- K42 (2023): Alle produsentene av offisiell statistikk starter et arbeid med å vurdere relevante kvalitetsindikatorer for utvalgte statistikker.
- K64 (2024): Utarbeide en standard struktur for loggdata for å kunne skape kvalitetsindikatorer mer effektivt.

Prinsipp 5. Statistisk konfidensialitet og informasjonssikkerhet

Det er svært viktig å ivareta statistisk konfidensialitet i publisering av statistikk slik at befolkningen har tillit til at produsentene av offisiell statistikk ivaretar folks personvern. I statistikkloven paragraf 7 omtales statistisk konfidensialitet i offisiell statistikk slik:

§ 7. Statistisk konfidensialitet ved formidling av offisiell statistikk

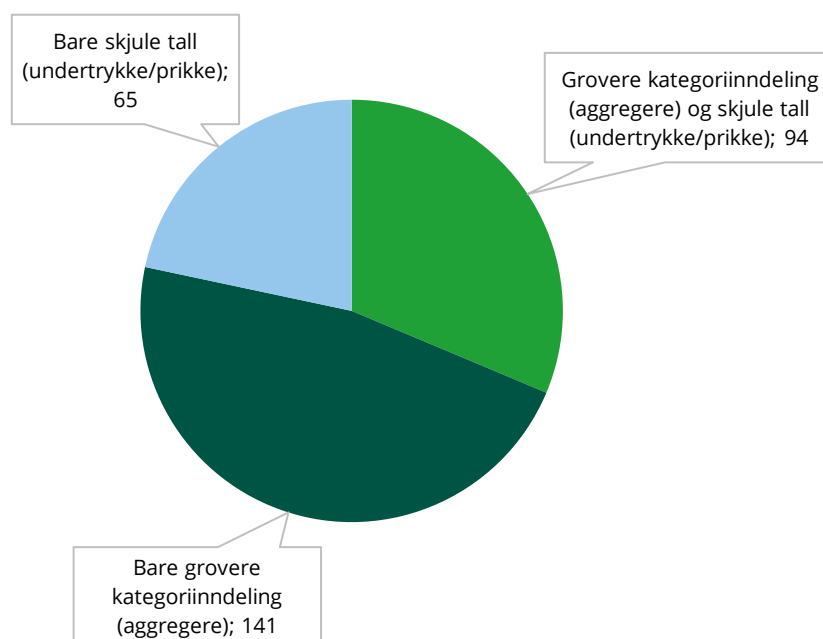
- (1) Offisiell statistikk skal formidles slik at det ikke er mulig, verken direkte eller indirekte, å identifisere en statistisk enhet og dermed avsløre enkeltopplysninger.
- (2) Første ledd gjelder ikke når unntak følger av statistikkforpliktelser etter EØS-avtalen.
- (3) Det kan gjøres unntak fra første ledd dersom den statistiske enheten er en offentlig myndighet, og hensynet til beskyttelse av det offentliges interesser er ivaretatt. Det kan også gjøres unntak fra første ledd dersom den statistiske enheten har samtykket, eller dersom opplysningene er åpent tilgjengelige.

Det finnes flere måter å ivareta konfidensialitet i statistikk som skal publiseres. I offisiell statistikk er de mest brukte metodene å aggregere data, som vil si å gruppere variabler, eller å slå sammen kategorier for å unngå å publisere noe som kan være identifiserende. Man kan også skjule tabell-celler dersom de inneholder få enheter eller hvis noen få enheter alene står for nesten hele bidraget til cellen. Å skjule tall av konfidensialitetshensyn omtales som å «undertrykke», «prikke» eller «primærundertrykke» celler. I publisering vil skjulte cellers verdier erstattes med et tegn (typisk et kolon). Når denne metoden brukes på tabeller som inneholder totaler/summer, må man sørge for at det ikke er mulig å bruke totalen til å regne seg tilbake til tallene som er skjult. For å oppnå dette, må man i noen tilfeller også skjule enkelte celler som i utgangspunktet ikke er beskyttelsesverdige, og dette kalles sekundærundertrykking. Et alternativ til undertrykking av celler er å avrunde eller å støylegge celleverdiene for å ivareta konfidensialitet.

Kvalitetsevalueringen viser at produsentene av offisiell statistikk forsøker å ivareta konfidensialitet ved å bruke anerkjente og kvalitetssikrede programmer, programmer de har kodet selv, eller ved å manuelt forsøke å beskytte data gjennom aggregering, avrunding eller undertrykking. SSBs konfidensialitetsutvalg har fastsatt en regel om det ikke skal utføres manuell avrunding eller undertrykking i SSB sine statistikker. Dette er fordi det er stor risiko for at manuell beskyttelse av data eller bruk av kode som statistikkansvarlige lager selv, ikke fanger opp alle muligheter for avsløring av informasjon om enkeltenheter. Det er også en risiko for at man ved å bruke denne fremgangsmåten undertrykker for mye informasjon eller avrunder for mye, noe som kan gå utover statistikkens relevans. Selv om man bruker anerkjent programvare for å ivareta konfidensialitet, er det viktig å ha kompetanse på området og programvaren som brukes.

Kvalitetsevalueringen viser at anerkjente metoder eller programmer for å sikre konfidensialitet brukes for kun 9 prosent av de offisielle statistikkene. For 24 prosent av statistikkene brukes det egenprodusent kode, mens det gjøres manuell undertrykking for 14 prosent av statistikkene.

For å ivareta statistisk konfidensialitet i offisiell statistikk blir det oftest brukt grupperinger av data. Aggregering til større grupperinger gjøres for omtrent 69 prosent av alle de offisielle statistikkene for å ikke avsløre enkeltenheter. Undertrykking brukes av 46 prosent av statistikkene, og det er 22 prosent som både grupperer og undertrykker. Det er kun et fåtall statistikker (4 prosent) hvor støylegging eller avrunding brukes som metode.

Figur 2.1 Hvordan ivaretas statistisk konfidensialitet for de 300 statistikkene som aggregerer og/eller skjuler tall?

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Resultater fra kvalitetsevalueringen viser at det er 36 offisielle statistikker som har unntak fra statistikklovens krav til konfidensialitet, blant disse er 8 statistikker produsert av andre enn SSB (jfr. statistikkloven § 7 (2) og (3)).

For 72 prosent av statistikkene ble det svart at deres institusjon har en klar og enhetlig tolkning av konfidensialitet som er praktisk og anvendelig. For 16 prosent ble det svart «nei» på dette, og for 13 prosent av statistikkene oppga statistikkansvarlige at spørsmålet ikke var relevant.

De fem nye produsentene har svart på noen flere spørsmål om statistisk konfidensialitet. Tre av dem har rutiner som ikke er skriftlig dokumentert, og fire svarer at de ikke har intern opplæring i statistisk konfidensialitet.

Det ble oppgitt «ja» for 7 prosent, og 15 prosent svarte «vet ikke», på spørsmål om konfidensialitet muligens ikke har vært godt nok ivaretatt i publiseringer, eller ved utlevering av tabeller. Det er rundt 78 prosent av statistikkene hvor det har blitt svart at konfidensialiteten har vært godt ivaretatt.

For SSBs statistikker er det som oftest Seksjon for mikrodata i SSB eller SIKT - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør som håndterer forskeres tilgang til data. Det pågår en kartlegging av konfidensialitet i SSBs utleveringer av mikrodata.

For de andre produsentene av offisiell statistikk er det mest vanlig å dele data på enhetsnivå direkte til forskere. Kvalitetsevalueringen viste at data fra 38 av statistikkene hos de andre produsentene deles med forskere. For to statistikker leveres det data til Sikt og for 11 statistikker sendes det data til Eurostat.

Informasjonssikkerhet var ett av temaene i selvvurderingene som produsentene besvarte på institusjonsnivå i 2021 og 2022. De fem nye produsentene fikk spørsmål om taushetserklæring, tilgang til data og logging av trafikk for å avdekke eventuell snoking. Disse produsentene har det i stor grad på plass, de er i gang med å etablere løsninger, eller de har data som er offentlig tilgjengelig.

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K05 (2022): At SSB utvikler kurs om statistisk konfidensialitet for alle produsenter av offisiell statistikk.
- K06 (2022): Etablere rutine for at eksterne som utfører oppdrag for produsenter av offisiell statistikk skriver under på en taushetserklæring.
- K59 (2024): Etablere og forbedre retningslinjer for å ivareta konfidensialitet og gjøre disse kjent hos produsentene.
- K61 (2024): Kurs i statistisk konfidensialitet skal være obligatorisk for alle nyansatte i statistikkproduksjonen og relevante støttefunksjoner.

Nye anbefalinger 2025:

- K65¹(2025): Arbeide for å erstatte manuell undertrykking eller støylegging, og bruk av egenprodusert programvare for avsløringskontroll, med anerkjente metoder og programvare.
- K66 (2025): Ferdigstille kartlegging av konfidensialitet i SSBs utleveringer av mikrodata og følge opp resultatene av denne.

Prinsipp 6. Upartiskhet og objektivitet

For de aller fleste statistikkene er det ingen utenfor statistikkproduksjonen som har tilgang til resultatene før statistikken publiseres. I de tilfellene der noen utenfor statistikkproduksjonen har tilgang før publisering, er dette ofte velbegrunnet med samarbeid med andre myndigheter om kontroll av datakvalitet og nøyaktighet. I noen av disse tilfellene blir det ikke opplyst om dette samarbeidet ved publisering av statistikken, eller det er usikkert om dette gjøres kjent. Det er viktig at slike unntak og begrunnelsen blir gjort kjent for brukerne av statistikken.

Med få unntak fremkom det at alvorlige feil som blir oppdaget i publisert statistikk, blir korrigert så raskt som mulig, og at det blir annonsert at statistikken er korrigert. Planlagte revisjoner er relevant for godt over halvparten av statistikkene. Av disse svarer bare i underkant av to tredjedeler at de annonserer revisjonen på forhånd.

Omtrent halvparten av statistikkene leverer spesialbestillinger. Slike analyser skal gjøres tilgjengelig for alle, for å sikre lik tilgang til informasjon. Tre fjerdedeler av de som leverer slike analyser gjør resultatene tilgjengelig på hjemmesiden eller i offentlig postjournal. De resterende bør sikre at analyseresultater blir offentlig tilgjengelig.

For å sikre at alle har samme tilgang til publisert statistikk samtidig, er det viktig å annonsere dato og tidspunkt for publisering på forhånd. SSB har bestemt at publisering av statistikker skal meldes i statistikk-kalenderen på ssb.no minst 3 måneder før publisering. Andel statistikker der publiseringer er meldt etter tremåneders-fristen har økt fra 8,5 prosent i 2020 til 13 prosent i 2024.

Resultatene fra kvalitetsevalueringen og fra kartleggingen av statistikkformidlingen viser at noen produsenter kan forbedre offentlig tilgjengelig informasjon om når statistikken skal publiseres (forhåndskunngjøring), endring av planlagt tidspunkt for publisering og korrigering av feil.

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K08 (2022): Alle produsentene bør ha skriftlige retningslinjer for upartiskhet og objektivitet i produksjon og presentasjon av statistikk, og publisere disse på hjemmesiden. Det kan gjerne være gjenbruk eller en henvisning til retningslinjer som er tilgjengelig på ssb.no.
- K11 (2022): Alle produsenter bør annonsere dato og tidspunkt for frigivelse av statistikk minst tre måneder i forveien og holde seg til annonsert dato og tidspunkt for alle brukere.
- K12 (2022): Alle produsenter bør annonsere korreksjoner i publisert statistikk.

¹ Erstatte anbefaling K60 (2024): Ta i bruk anerkjent programvare for å ivareta tilstrekkelig statistisk konfidensialitet.

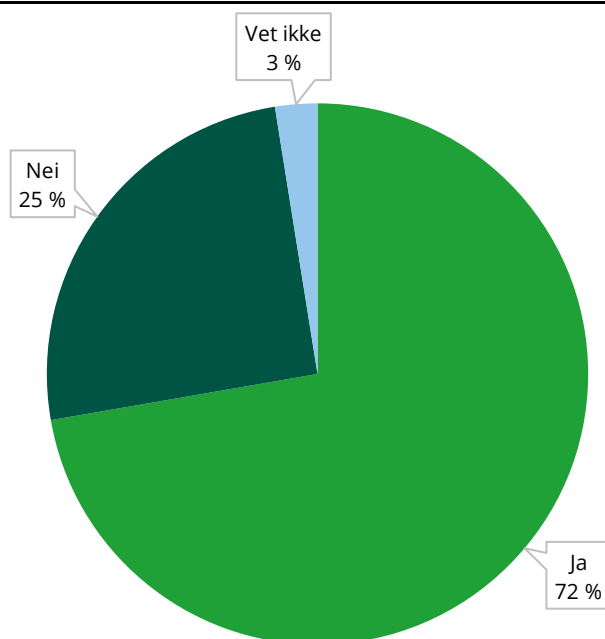
- K15 (2022): Dersom noen utenfor statistikkproduksjonen har tilgang til statistiske resultater før statistikken blir publisert, skal dette avviket begrunnes og gjøres kjent for brukerne i forbindelse med publisering.
- K29 (2022): Alle produsenter bør utarbeide skriftlige retningslinjer for publisering av statistikk
- K33 (2022): Spesialtilpassede analyser og tabelloppdrag som kan være relevante for allmennheten, skal publiseres på produsentens hjemmeside eller i offentlig journal.

2.3. Statistiske prosesser

Prinsipp 7. Gode metoder, Prinsipp 8. Egnede statistiske prosedyrer og Prinsipp 9 Rimelige krav til oppgavegivere

I Norge er en stor del av offisiell statistikk basert på data fra administrative informasjonssystemer eller uttrekk direkte fra fagsystemer. Litt over en tredjedel av statistikken er basert på data som samles inn ved bruk av spørreskjema. Retningslinjer for europeisk statistikk, indikator 8.2, sier at «Ved statistiske undersøkelser blir skjemaene systematisk testet før datainnsamling». Testing av skjemaer er viktig for å sikre at spørsmålsformuleringer og svaralternativer blir forstått av de som skal fylle ut skjemaene. Det bidrar til å sikre en best mulig kvalitet på kildedataene fra spørreskjemaundersøkelser. Resultatene fra kvalitetsevalueringen viser at spørreskjemaet testes for rundt 75 prosent av statistikken. Dette er på nivå med resultatene fra forrige år. Inntrykket fra oppfølgingsmøtene er at statistikkprodusentene er bevisste på testing, og at de vil gjøre det ved neste større endring i skjemaene. I SSB pågår det en omfattende prosess med å flytte skjemaer fra Altinn2 til Altinn3, og på litt lengre sikt er det også aktuelt å flytte skjemaer fra Kostra²-løsningen til Altinn3. For mange statistikker vil det derfor gjøres større endringer i skjemaene de nærmeste årene, og denne indikatoren er derfor svært aktuell.

Figur 2.2 Tester dere skjemaene på potensielle respondenter før de tas i bruk, eller ved større endringer?

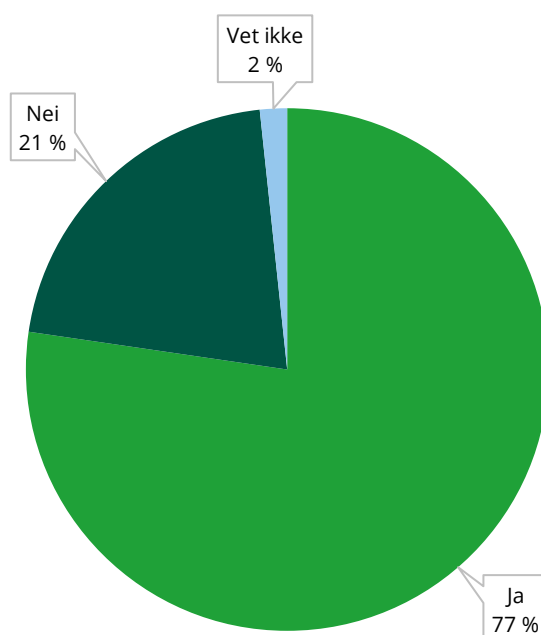

Kilde: Statistisk sentralbyrå

² KOSTRA: En forkortelse for kommune-stat-rapportering. Gjennom KOSTRA sender alle norske kommuner og fylkeskommuner inn tall fra sine tjenesteområder til SSB.

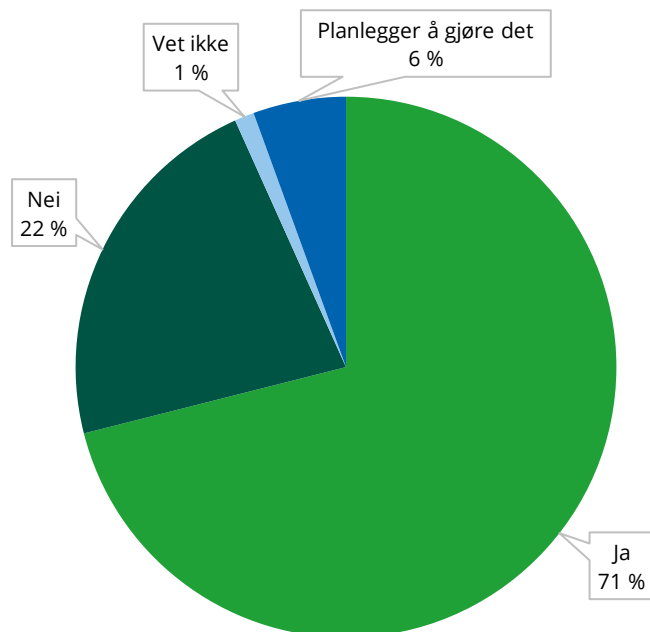
Å vurdere alternativer til spørreskjemaundersøkelser er viktig av flere grunner. Det kan redusere oppgavebyrden, effektivisere datainnsamlingen og forbedre nøyaktigheten på kildedataene. For statistikkprodusentene er det viktig å være kontinuerlig oppmerksom på alternative datakilder med tanke på forbedringer. For statistikker som er basert på spørreskjemaundersøkelser svarer i underkant av 80 prosent at de har vurdert å hente inn data på andre måter. Dette er en liten økning sammenlignet med forrige år. Inntrykkene fra oppfølgingsmøtene er at slike vurderinger gjøres med jevne mellomrom. I praksis er det likevel sjeldent at slike vurderinger fører til at en spørreskjemaundersøkelse fullt og helt blir erstattet av en alternativ datakilde. Mer vanlig er det at alternative datakilder blir brukt som et supplement til spørreskjemaundersøkelser, og bidrar til å heve ulike kvalitetsaspekter ved statistikken, som nøyaktighet og sammenlignbarhet.

Figur 2.3 Har dere vurdert å innhente data på en annen måte for å forbedre nøyaktigheten, redusere oppgavebyrden eller for å effektivisere datainnsamlingen?

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Statistikkprodusentene bør med jevne mellomrom vurdere om det er behov for alle opplysningene som samles inn. Dette er viktig for å bidra til dataminimering, som innebærer å begrense mengden opplysninger som hentes inn og behandles. Produsenter av offisiell statistikk skal kun samle inn det som er nødvendig for å oppnå formålet med statistikken. Resultatene fra kvalitetsevalueringen viser at det for ca. 70 prosent av statistikkene fra tid til annen vurderes om det er behov for alle opplysninger som samles inn. Dette er omtrent på nivå med forrige år.

Figur 2.4 Vurderer dere fra tid til tid til annen om det er behov for alle opplysningene dere samler inn?

Kilde: Statistisk sentralbyrå

På spørsmålet om det finnes skriftlig dokumentasjon som beskriver hvordan statistikken er produsert, svarer nesten alle «ja» eller «ja, men det er rom for forbedringer». I spørsmålet siktes det til dokumentasjon som forklarer stegene i statistikkproduksjonen for de som produserer statistikken. Andelen som svarer «ja, men det er rom for forbedringer» har gått ned fra rundt 54 prosent til om lag 46 prosent sammenlignet med i fjor. Dette er en markant forbedring.

SSB publiserer brukerorientert dokumentasjon for alle sine statistikker i «Om statistikken» på ssb.no. Litt under 20 prosent av SSBs statistikker svarer «nei» eller «vet ikke» på spørsmålet om de vurderer oppdatering av dokumentasjon eller «Om statistikken» ved hver statistikkpublisering. Produsenter utenfor SSB fikk spørsmål om dokumentasjon av hvordan statistikken er produsert, er tilgjengelig fra dens hjemmeside. Andelen som har slik dokumentasjon, er i overkant av 70 prosent. Dette er en liten økning sammenlignet med forrige år.

Kartleggingen av statistikkformidlingen viser stor variasjon mellom produsentene av offisiell statistikk når det gjelder brukerrettet dokumentasjon («Om statistikken») på statistikksiden. Det er til dels store mangler og ingen felles struktur på den brukerrettede dokumentasjonen. Strukturen på brukerdokumentasjonen bør standardiseres på tvers av produsentene. Det er naturlig å ta utgangspunkt i SSBs mal og retningslinjer for «Om statistikken», som i stor grad bygger på SIMS (Eurostat, 2019), som er Eurostats standard for statistikkdokumentasjon. En standardisering er viktig fra et brukerperspektiv. Med en standardisering vil alle brukere kunne finne den samme, utfyllende brukerdokumentasjon for alle offisielle statistikker, uavhengig av hvem som har produsert statistikken. En standardisering vil også legge til rette for etablering av fellesløsninger for statistikkdokumentasjon, som er nærmere omtalt i kapittel 6.2

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K14 (2022): Produsentene setter seg inn i prinsipper for revisjon som er utarbeidet av SSB og gjør disse kjent for sine brukere. Det kan gjøres ved å henvise til ssb.no.
- K17 (2022): Alle produsenter som bruker spørreskjema som innsamlingsmetode, bør sikre at brukertesting av spørreskjema gjennomføres systematisk.
- K19 (2022): Utarbeide skriftlige retningslinjer for hvordan statistikkproduksjonen skal foregå.

- K21 (2022): Der det gjøres, må datafangst per e-post avvikles og erstatte med en sikker løsning som f.eks. en filsluseløsning.
- K52 (2024): Etablere retningslinjer og bygge et kompetansemiljø for henting av data direkte fra oppgavegiverens eller dataleverandørenes fagsystemer. Et eksempel på slik datainnhenting er maskin-til-maskin løsninger (M2M).
- K63 (2024): Vurdere om kvalitetsrapportene for administrative informasjonssystemer kan videreutvikles slik at man bedre kan se utviklingen i kvalitet over tid og enklere tilpasse rapportmalen etter hvert som nye behov dukker opp.

Nye anbefalinger 2025:

- K67³ (2025): Alle produsenter tilpasser den brukerrettede dokumentasjonen av sine statistikker etter SSBs mal og retningslinjer for «Om statistikken», og tilgjengeliggjør denne på statistikkens hjemmeside.
- K68 (2025): Alle produsenter etablerer rutiner og praksis for å vurdere oppdatering av brukerrettet dokumentasjon ved hver publisering.

Prinsipp 10. Kostnadseffektivitet

På noen statistikkområder brukes det mye ressurser på editering av data. Med editering av data menes kontroll, granskning og endring av data for å øke nøyaktigheten i statistikken. Det er viktig å vite hvilken effekt ressursene brukt på editering har på sluttresultatet. Det kan også gi informasjon om det er mulig å spare ressurser og/eller publisere statistikken raskere. Det anbefales derfor å måle effekten av editering, for eksempel ved å sammenligne statistiske resultater som skal publiseres, med og uten editering. For i overkant av tre fjerdedeler av statistikkene editeres data i produksjonsprosessen. Blant de som editerer data, er det i underkant av 60 prosent som ikke måler effekten av editering, og dette er litt færre enn i fjor. Ganske få av de som måler effekten bruker den indikatoren som er omtalt i notatet «Anbefalte kvalitetsindikatorer i offisiell statistikk» (SSB 2019-2025).

SSB har publisert notatet «Prinsipper og retningslinjer for dataeditering» (SSB 2023). I overkant av 80 prosent av de som editerer data er kjent med disse prinsippene.

I SSB pågår det en omfattende prosess med å flytte statistikkproduksjonen til en ny skybasert dataplattform (Dapla). Dapla skal bidra til å effektivisere arbeids- og produksjonsprosesser, sikre effektiv lagring og gjenfinning av data og metadata, og støtte opp under deling av data på tvers av statistikkområder. I kvalitetsevalueringen er det spurt om overgangen til Dapla har medført noen forbedringer i SSBs statistikker. Spørsmålene er kun stilt de de statistikkene som høsten 2024 var lagt om til ny dataplattform. Dette utgjorde da i overkant av 30 statistikker. For omtrent to tredjedeler av disse statistikkene har overgangen medført forbedringer. Det som hovedsakelig trekkes frem er at produksjonsløpet har blitt enklere og mer oversiktlig, noe som gir de statistikkansvarlige bedre kontroll på produksjonen. Noen trekker også frem at statistikkproduksjonen går raskere og gjøres mer automatisk enn tidligere. For de statistikkene som har svart «nei» eller «vet ikke» på spørsmål om forbedringer, forklares dette med at kvaliteten var bra fra før. I oppfølgingsmøtene med statistikkseksjonene kommer det også frem at presset for å få lagt om statistikker til ny dataplattform er stort, og at det er lite tid til å gjøre forbedringer i forbindelse med overgangen. Det er dermed en risiko for at svakheter i de gamle produksjonsløpene blir reproduisert på Dapla. Det blir også fortalt i møtene med seksjonene at man venter med å gjøre forbedringer i de eksisterende

³ Denne anbefalingen erstatter tre tidligere anbefalinger: K09. Alle produsenter bør utarbeide skriftlig dokumentasjon av hvordan statistikken er produsert og holde dokumentasjonen oppdatert, K10. Dokumentasjon av statistikkproduksjonen offentliggjøres på statistikkmyndighetens hjemmesider, og K45. Alle produsenter anbefales å dokumentere statistikkene i tråd med SIMS i henhold til anbefalingen fra Eurostat.

produksjonsløpene til de skal legge over på den nye dataplattformen, heller enn å gjennomføre disse kontinuerlig, slik de ville ha gjort uten en forestående omlegging.

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K36 (2022): SSB bør lage en samling av beste praksis med retningslinjer og gjøre den tilgjengelig for Utvalget for offisiell statistikk.
- K58 (2024): Måle effekten av editering og vurdere om arbeidet med editering kan reduseres og/eller avsluttes tidligere, eller om det er mulig å forbedre datakvaliteten på inndata. Se kvalitetsindikator nummer 4 i Anbefalte kvalitetsindikatorer i offisiell statistikk (Notater 2024/5, SSB 2019 - 2024).

Nye anbefalinger 2025:

- K69: Produsenter gjør seg kjent med SSBs prinsipper for editering.
- K70: SSB overvåker utviklingen i kvalitet i statistikker ved overgang til Dapla.

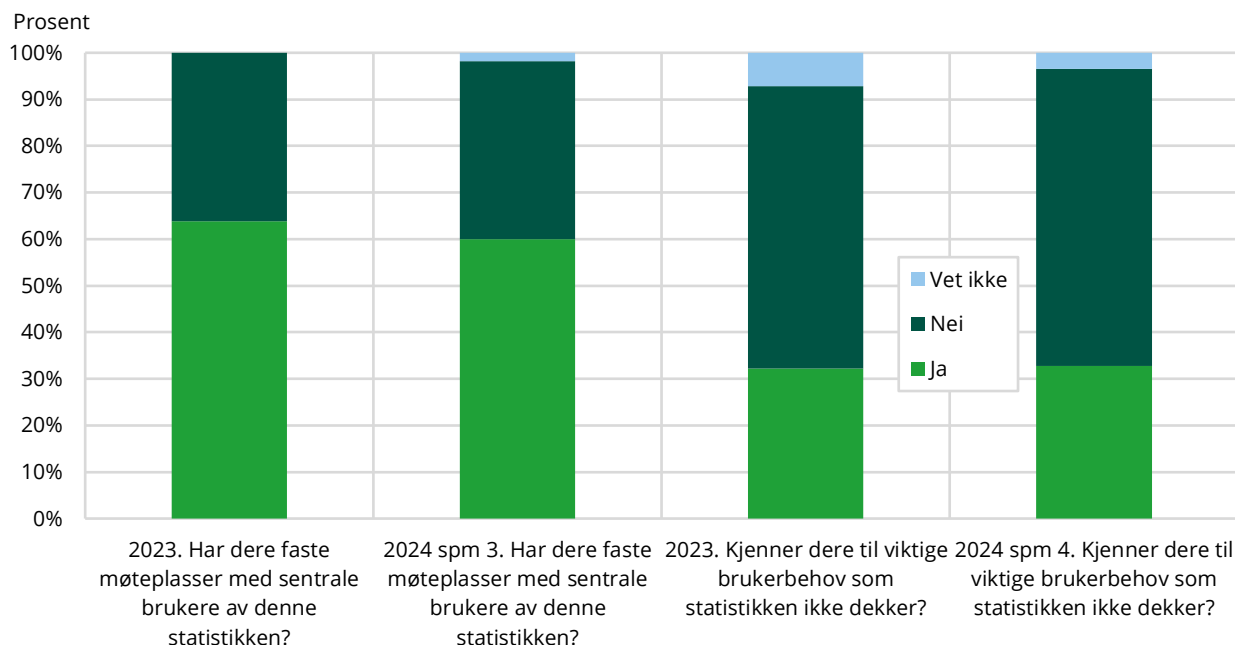
2.4. Statistiske produkter

Prinsipp 11. Relevans

Rundt 60 prosent av statistikkene har faste møteplasser med brukerne. Dette er en nedgang fra 2023 da omtrent to tredjedeler hadde faste møteplasser. Det er imidlertid ikke sikkert at dette er en reell nedgang, da svarene kan skyldes ulik tolkning av spørsmålet.

Som i fjor svarer ca. en tredjedel at de kjenner til udekte brukerbehov. Ikke alle behov er mulige å dekke, og verdien av å dekke et brukerbehov må i hvert tilfelle vurderes opp mot kostnadene ved å imøtekomme det.

Figur 2.5 Relevans 2024

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K23 (2022): Produsenter som ikke har faste møteplasser med brukere, bør vurdere å etablere brukerråd eller lignende med sentrale brukere. Et hjelpemiddel for å utarbeide en slik møteplass kan være å utarbeide en bruker- og interessentanalyse.

- K43 (2023): Produsentene bør gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser for å måle brukertilfredshet med statistikken.
- K44 (2023): Produsentene bør innføre tilbakemeldingsfunksjon på statistikkens hjemmeside.
- K49 (2024): Det anbefales at henvendelser om brukerbehov som kommer til sentrale svartjenester, oppsummeres og formidles til statistikkansvarlige.

Prinsipp 12 Nøyaktighet og pålitelighet

Statistikk skal gjenspeile virkeligheten, og det er viktig å være bevisst på usikkerhet både i analyse av datamateriale og formidling av funn. Det er viktig å ha en nøktern fremstilling av resultater og å formidle graden av usikkerhet.

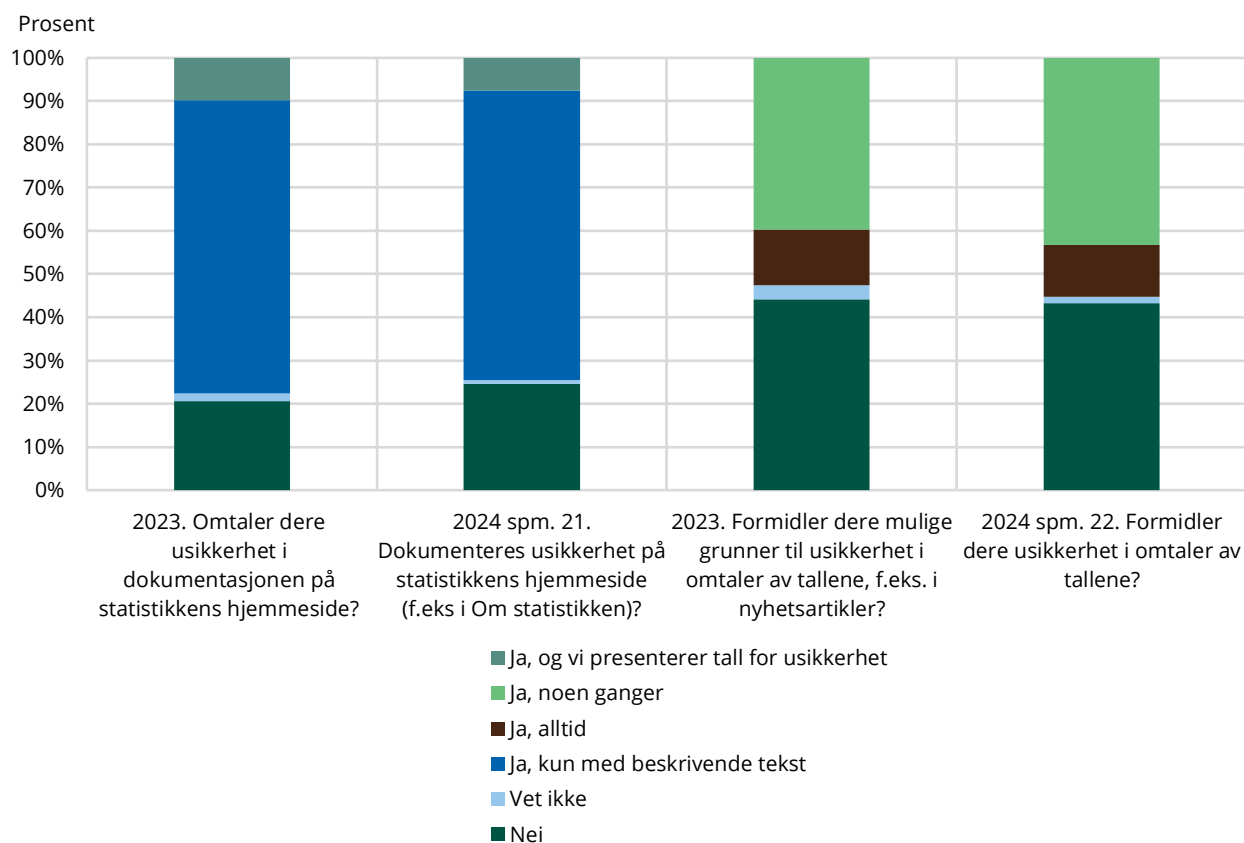
For en tredjedel av statistikkene beregnes det kvantitative mål for en eller flere former for usikkerhet. For halvparten beregnes det ikke selv om dette ville vært relevant, og for de resterende statistikkene er det ikke relevant.

Produsentene fikk spørsmål om de vurderer usikkerhet kvalitativt, uten å beregne konkrete måltall. To tredjedeler av statistikkene oppgir at usikkerhet blir vurdert. For en av fem statistikker blir det ikke vurdert, og resten oppga at dette ikke var relevant. Usikkerhetskildene som oftest blir vurdert, er bearbeidingsfeil, målefeil og dekningsfeil.

For tre fjerdedeler av statistikkene omtaler man usikkerhet i dokumentasjonen på hjemmesiden. Dette er omtrent som i forrige rapportering. En tiendedel av disse beskriver usikkerhet med tall, de resterende benytter en beskrivende tekst.

I oppfølgingsmøtene nevner flere at de vil se på muligheten for flere beregninger og vurderinger, og publisering av disse.

Figur 2.6 Formidle usikkerhet 2023 og 2024

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K55 (2024): Omtale usikkerhet og mulige feilkilder på hjemmesiden for alle statistikker.
- K56 (2024): Statistikker som allerede beregner usikkerhet, vurderer om det er hensiktsmessig å publisere denne på statistikkens hjemmeside.
- K57 (2024): Bevisstgjøring og kompetanseutvikling for forståelse, beregninger og formidling av statistisk usikkerhet.

Nye anbefalinger 2025:

- K71: Utvide SSBs metodebibliotek med flere metoder for beregning av usikkerhet.

Prinsipp 13. Aktualitet og punktlighet

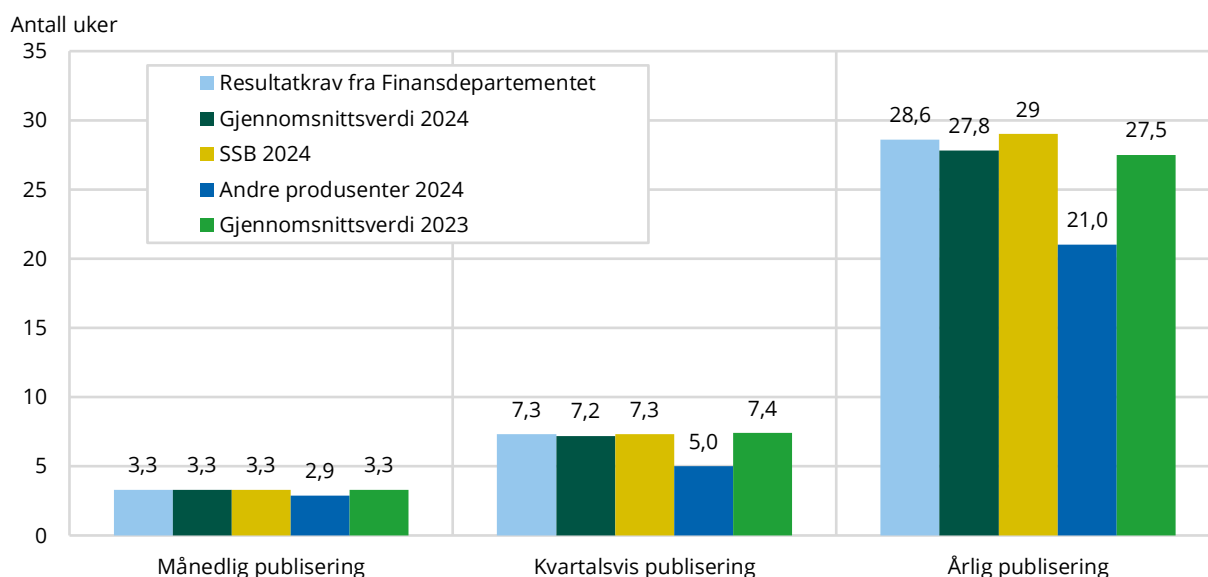
Aktualiteten for SSBs statistikker er hentet fra SSBs statistikkregister, mens den for andre produsenter av offisiell statistikk er hentet fra svarene i selvevalueringen.

Indikatoren for aktualitet viser antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir publisert. Hvis publiseringen skjer i referanseperioden, beregnes aktualiteten som tiden fra datafangsten ble avsluttet til publiseringstidspunktet. Resultatene for måneds-, kvartals- og årsstatistikk er gjennomsnitt, hvor både foreløpige og endelige tall inngår.

Det er små endringer i aktualiteten for SSB sammenlignet med 2023. For måneds- og kvartalsstatistikkene er aktualiteten innenfor resultatkravet fra Finansdepartementet, mens det for årsstatistikkene er noe over kravet. En ny årlig statistikk har veldig lav aktualitet og påvirker gjennomsnittet for hele SSB, slik at aktualiteten blir noe dårligere enn i 2023 (som vist i figur 2.7). Hvis man ser bort fra denne statistikken, er det en forbedring av aktualitet i forhold til 2023.

Gjennomsnittet av aktualitet på statistikkene til de andre produsentene, er også i 2024 innenfor aktualitetskravene som Finansdepartementet har til SSB. Det er noe forbedring for måned og kvartal i forhold til 2023, og noe dårligere på årsstatistikk, men endringene er små.

På spørsmålet om aktualiteten er i tråd med brukernes krav og etterspørsel, svarer 80 prosent «ja».

Figur 2.7 Aktualitet i offisiell statistikk 2023 og 2024

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Punktligheit handler om at statistikken blir publisert på den forhåndskunngjorte datoen. Her finnes det kun tall for SSB, og disse er hentet fra statistikkregisteret. Punktligheiten i 2024 var på 96

prosent. Punktligheten har ligget omtrent på dette nivået i mange år, men under covid-pandemien var den lavere. SSB anbefales å følge med på nivået på punktlighet, og iverksette tiltak hvis det synker. De vanligste årsakene til avvik er tekniske utfordringer, problemer med dataleveranser og at statistikken er klar til publisering tidligere enn den er forhåndsmeldt. At statistikken publiseres før den er forhåndsmeldt kan være problematisk, spesielt med tanke på likebehandling av brukere. Dette er særlig viktig for markeds-/børssensitive statistikker og kritiske statistikkområder med stor betydning for samfunnet. Det skal være tungtveiende grunner til å publisere tidligere enn forhåndsmeldt dato. En god praksis er derfor å publisere som varslet, og samtidig forhåndsmelde tidligere tidspunkt for påfølgende statistikkpublisering.

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K25 (2022): Produsenter bør gjennomgå hvordan foreløpig statistikk blir publisert i all offisiell statistikk. Gjennomgangen bør gjøres med sikte på å komme frem til felles retningslinjer for all offisiell statistikk.
- K26 (2022): Noen produsenter bør analysere forskjellen mellom foreløpig og endelig statistikk. Basert på analysen, kan man vurdere behovet for foreløpig statistikk.
- K41 (2023): Alle produsenter tar i bruk SSBs indikator for aktualitet: Antall dager fra statistikkperiodens utløp til statistikken blir publisert.
- K47 (2024): Det er nødvendig at det gjøres en gjennomgang av referanseperioden for alle statistikker i henhold til oppdatert definisjon.
- K48 (2024): For KOSTRA-statistikken i SSB anbefales det å gjøre en vurdering av om aktualiteten kan forbedres ved å åpne for at enkeltstatistikker kan publiseres tidligere eller hyppigere, ut ifra en avveining mellom aktualitet og andre kvalitetsmål.

Nye anbefalinger 2025:

- K72: SSBs ledelse følger regelmessig opp indikatoren for punktlighet.
- K73: Arrangere et seminar om temaet punktlighet og aktualitet for alle produsenter av offisiell statistikk.

Prinsipp 14 Sammenheng og sammenlignbarhet

Sammenheng og sammenlignbarhet handler om at statistikken er konsistent over tid og sammenlignbar på tvers av regioner og land.

Spørsmålet om statistikken kan sammenlignes over en rimelig tidsperiode, ble først stilt i kvalitets-evalueringen 2024. Her svarte 98 prosent «ja».

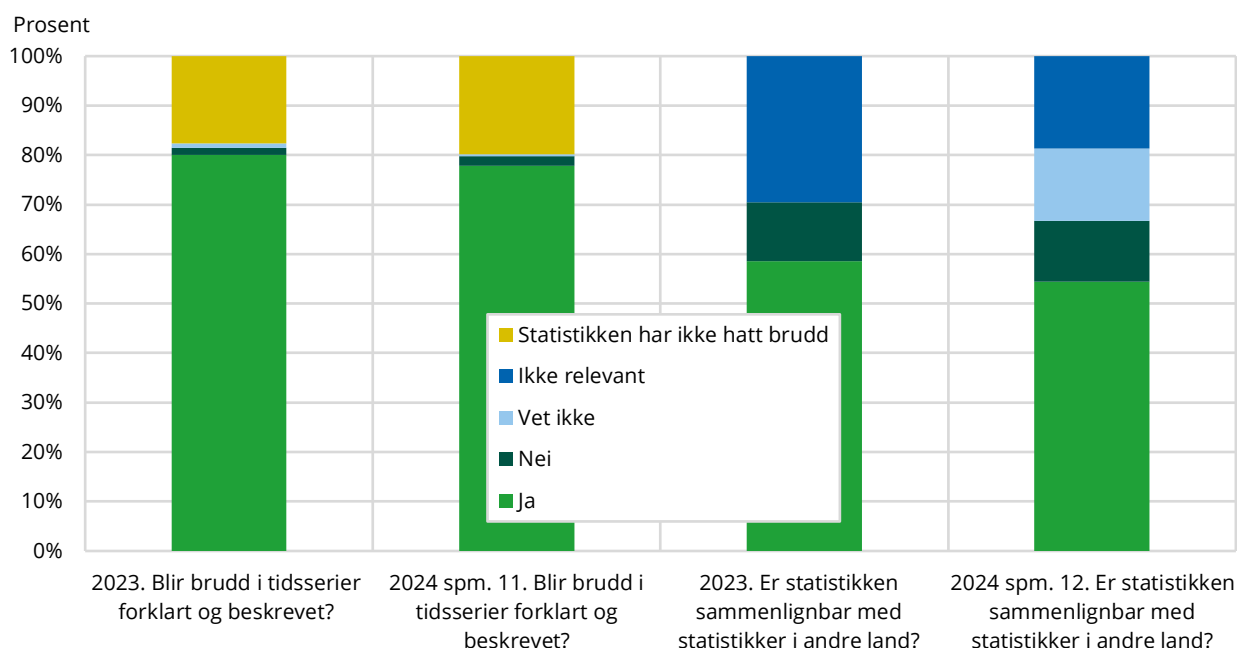
Når det gjelder spørsmål om brudd i tidsserier er det små endringer fra 2023 til 2024. Ca. 80 prosent svarte at brudd i tidsserier blir omtalt og forklart for brukerne. Det var rundt 20 prosent som svarte at de ikke har hatt brudd i tidsserien, både i 2023 og 2024.

For spørsmålet om statistikken er sammenlignbar med statistikker i andre land, er det heller ikke store forskjeller mellom 2023 og 2024. Det var henholdsvis 58 og 54 prosent som svarte «ja» på dette. Noe av forskjellen mellom årene skyldes sannsynligvis at «vet ikke» var lagt til som svaralternativ i 2024.

På spørsmålet om statistikken bruker nasjonale eller internasjonale klassifikasjoner, var det begge årene rundt 80 prosent som svarte «ja».

I kvalitetsevalueringen undersøkes bruken av Klass⁴ siden dette er et verktøy for å fremme sammenlignbarhet mellom kodeverk, og dermed statistikker. Rundt 75 prosent av statistikkene bruker klassifikasjoner eller kodelister som ligger i Klass, både i 2023 og 2024.

Figur 2.8 Tidsserier og sammenlignbarhet. Spørsmål 12: Svaralternativet "Vet ikke" var ikke med i 2023.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K28 (2022): Produsentene som lager statistikk med variabler som ikke er sammenlignbare med tilsvarende variabler i andre norske statistikker eller som er usikre om de er sammenlignbare med tilsvarende statistikker i andre land, bør undersøke om de kan forbedre sammenlignbarhet, eventuelt forklare for brukere hvorfor sammenligning er vanskelig.
- K53 (2024): SSB: Vurdere å åpne opp Klass slik at produsenter utenfor SSB kan legge inn sine kodeverk og klassifikasjoner.
- K54 (2024): Statistikkene som ikke benytter Klass bør ta i bruk Klass hvis det er hensiktsmessig.

Prinsipp 15. Tilgjengelighet og klarhet

Statistikk skal presenteres slik at den er tilgjengelig for alle typer brukere og enkel å forstå. Metadata og dokumentasjon av hvordan statistikken er produsert skal også være tilgjengelig for brukerne.

Resultatene fra kvalitetsevalueringer og fra kartleggingen av statistikkformidlingen hos produsentene utenfor SSB viser at det er stor variasjon i formidlingen av offisiell statistikk. Det er viktig at produsentene følger opp dette i kvalitetsarbeidet fremover. SSBs statistikkpubliseringer på ssb.no er standardisert, og de etablerte rutinene er i stor grad i samsvar med kvalitetsprinsippene. De andre produsentene har ulike måter å formidle statistikken på. Noen av statistikkene er vanskelige å finne, både via søkemotorer og fra produsentenes hjemmesider. Om lag halvparten av produsentene gir mulighet for å laste ned statistikken. De mest vanlige formatene er Excel (xlsx) og tekstfiler (csv). Et par produsenter tilbyr API-løsning. Få produsenter publiserer statistikk på engelsk. Noen har overskrifter eller deler på engelsk, men selve statistikken er bare på norsk.

⁴ Klass er SSBs dokumentasjonssystem for kodeverk (klassifikasjoner og kodelister). Klass er beskrevet på ssb.no: <https://www.ssb.no/metadata/om-klass>

Halvparten av statistikkpubliseringene inkluderer visuelle virkemidler som figurer, grafer eller kart, og dette er en liten økning fra 2023. For 30 prosent av statistikkene svarer de ansvarlige at de inkluderer visualiseringer, men at det er rom for forbedringer. Totalt sett er det omtrent 20 prosent av statistikkene som blir publisert uten visuelle virkemidler. I oppfølgingsmøtene fortalte flere statistikkansvarlige at de ønsker seg flere muligheter for å publisere visualiseringer, samt tydeligere anbefalinger og retningslinjer for visualisering. Resultatene fra kvalitetsevalueringen viser også at offisiell statistikk ofte blir publisert sammen med en artikkel. For nesten 60 prosent av statistikkene følger det alltid med en artikkel ved publisering, mens det for 30 prosent noen ganger følger en artikkel med publisering. Dette er omtrent samme resultat som i 2023.

Anbefalinger fra tidligere kvalitetsrapporter, som fortsatt gjelder:

- K18 (2022): Vurdere å gjennomføre kurs i klarspråk.
- K20 (2022): Retningslinjer hvordan statistikkproduksjonen skal foregå offentliggjøres på statistikkmyndighetenes hjemmesider, eller det lenkes til retningslinjer på ssb.no.
- K30 (2022): Alle produsenter må sørge for at retningslinjene for publisering av statistikk er tilgjengelig på hjemmesiden. Det kan være retningslinjer som er utarbeidet av produsenten selv eller prinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk som finnes på ssb.no.
- K50 (2024): Forbedre formidlingsplattformene og verktøyene for visualisering slik at det blir enklere å publisere ulike typer av visualiseringer.
- K51 (2024): Ta i bruk ulike former for visualiseringer i formidlingen av statistikk.

Nye anbefalinger 2025:

- K74: Produsenter bør gjøre offisiell statistikk synlig for brukerne og sørge for at den er lett å finne både ved hjelp av søkemotorer og på hjemmesiden.

3. Andre verktøy og metoder for vurdering og måling av kvalitet

3.1. Registerkvalitet i SSBs statistikker

Bakgrunn

SSB har hatt et formalisert samarbeid med eiere av administrative informasjonssystemer siden 2012. Avtaler mellom SSB og dataeiere regulerer bestilling av årlige dataleveranser, regelmessige møter på ledernivå og strukturerte tilbakemeldinger om kvalitet i dataleveransene som SSB mottar fra dataeierne (kvalitetsrapporter).

Målet med samarbeidet er å øke kvaliteten i administrative informasjonssystemer som inngår som datagrunnlag for offisiell statistikk.

Status

I dag består samarbeidet av 26 avtaler, som er inngått eller fornyet etter at dagens statistikklov trådte fullt og helt i kraft fra 2021. Det jobbes med å avklare om ytterligere tre avtaler, som ble inngått etter den gamle statistikkloven, skal fornyes. I tillegg er det avklart at én avtale ikke skal fornyes ettersom SSB ikke lenger innhenter data.

Avtalene omfatter om lag 200 ulike dataleveranser til SSB. Leveransene har varierende hyppighet, alt fra daglig strømmede data til månedlige, kvartalsvis eller årlige datamottak. For de fleste avtalene foregår bestillingen av dataleveransene i løpet av høsten før leveringsåret, men det er stor variasjon i hvor konsekvent de ansvarlige seksjonene i SSB følger opp avtalene. Ifølge avtalene skal SSB årlig utarbeide over 100 kvalitetsrapporter. Antallet kvalitetsrapporter som faktisk utarbeides er noe lavere, og dette er hovedsakelig på grunn av kapasitetsmangel. For 2024 ble det utarbeidet 90 kvalitetsrapporter. I kvalitetsrapportene vurderes forhold knyttet til overføring av data, kvalitet knyttet til enheter og verdier, samt at det kan gis forslag til tiltak for å øke kvaliteten og styrke samarbeidet.

For omkring 10 prosent av dataleveransene utarbeides det numeriske kvalitetsindikatorer i tillegg til kvalitetsrapportene. Både kvalitetsrapportene og de numeriske kvalitetsindikatorene kan gi tilbakemeldinger om ugyldige, manglende, mistenkelige eller inkonsistente verdier, eller om det er enheter som mangler, har dubletter eller som burde vært slettet. De numeriske kvalitetsindikatorene har opptellinger som sier noe om antallet observasjoner som kan ha ulike feil og mangler. Det gis ikke tilbakemeldinger på en måte som kan påvirke dataeiers saksbehandling av enkeltenheter.

Kvalitetsrapportene er utformet for å gi tekstlige vurderinger og tilbakemeldinger om kvalitet i den enkelte administrative datakilde, men er ikke særlig godt egnet til å si noe om utviklingen i kvalitet over tid. Formatet på kvalitetsrapportene gjør at de heller ikke er godt egnet for å kunne sammenstilles og aggregeres på tvers av datakildene på en effektiv måte. Det arbeides derfor med å se hvordan kvalitetsrapportene kan videreutvikles for bedre å møte flere behov.

Det kan også utarbeides andre ikke-standardiserte dokumenter som utveksles med dataeier i forbindelse med kvalitetsarbeid. Det er faste oppfølgingsmøter mellom SSB og dataeierne. Det arrangeres årlige toppmøter med de største dataeierne.

Erfaringene med strukturert samarbeid om kvalitet er positive. Ett resultat av samarbeidsavtalene er økt oppmerksomhet på kvalitet hos dataeierne.

Vurderinger

Kvaliteten på data fra administrative informasjonssystemer vurderes som veldig god og disse datakildene er til stor nytte i statistikkproduksjonen. Bruk av data fra slike systemer bidrar til at den totale oppgavebelastningen i samfunnet holdes lav. Samarbeidsavtalene gir SSB og dataeierne god oversikt over årlige dataleveranser, oppdaterte kontaktpunkter og dermed bedre forutsigbarhet og bedre forutsetninger for samarbeid om økt kvalitet.

Nedenfor følger en oppsummering av funnene i kvalitetsrapportene som er utarbeidet for 2024.

Forsinkede eller manglende dataleveranser

Data mottas hovedsakelig til avtalt tid og etter avtalt spesifikasjon. I 2024 var det noen få tilfeller hvor dataleveranser ble forsinket eller hadde betydelige mangler. I ett tilfelle mottok SSB aldri oppdaterte data til bruk i statistikken.

Vurderinger av kvalitet knyttet til enheter

Med enheter menes i de fleste tilfeller personer eller foretak.

Enhetenes identifiserbarhet er gjennomgående god. Det vil si at enheter entydig og maskinelt kan identifiseres med et identifikasjonsnummer, for eksempel personer med fødselsnummer og foretak med organisasjonsnummer. God identifiserbarhet er svært viktig ettersom det er avgjørende for effektiviteten å kunne koble flere datakilder sammen, og for å kunne produsere statistikken med pseudonyme identifikasjonsnumre. Det forekommer noen tilfeller hvor enheter ikke kan identifiseres maskinelt. Ofte skyldes dette manglende identifikasjonsnummer for personer med utenlandsk statsborgerskap.

En del kvalitetsrapporter viser utfordringer med underdekning. Det vil si at datakilden mangler enheter som burde ha inngått. Noen kvalitetsrapporter viser til utfordringer med overdekning av enheter, hvor enheter som ikke skulle vært inkludert blir tatt med. Iblant pekes det også på at det forekommer dubletter i datakildene. I ett tilfelle førte underdekning av enheter til at statistikken ikke kunne publiseres.

Vurderinger av kvalitet knyttet til verdier

Verdier forstås som opplysninger knyttet til enhetene. Dette kan være tallverdier, egenskaper og tilstander.

Generelt gis det oftere tilbakemeldinger om utfordringer i verdier enn i enheter. Det meldes om målefeil, inkonsistens og mistenkelige verdier. Flest tilbakemeldinger gis på manglende verdier. I ett tilfelle medførte feil i data til at publisert statistikk måtte korrigeres, mens i et annet tilfelle medførte manglende verdier at deler av statistikken ikke kunne publiseres.

Forslag gitt til dataeier for å bedre kvaliteten

I mer enn halvparten av kvalitetsrapportene foreslår SSB samarbeidstiltak for å øke kvaliteten, redusere oppgavebyrden eller videreutvikle datakilden. Innenfor flere områder understrekes det at et godt og nært samarbeid med hyppige møter og lav terskel for kontakt er viktig for å styrke kvaliteten på administrative data. Avvik eller problemer i leveranser blir stort sett løst gjennom dialog mellom dataeier og SSB.

Anbefalinger

Til tross for gode erfaringer med opplegget i SSB, og god tilbakemelding fra Peer review i 2021, er det fortsatt rom for forbedringer. SSB kan i visse tilfeller bli bedre på å følge opp avtaler og dataeiere og utfylling og oversendelse av kvalitetsrapporter.

Nye anbefalinger 2025:

- K75: SSB bør gjøre aktuelle medarbeidere godt kjent med forpliktelser og oppgaver i samarbeidet med registreiere og sørge for aktiv oppfølging av avtalene.

3.2. Peer review

I perioden 2021-2023 var SSB og fire produsenter av norsk offisiell statistikk gjenstand for en ekstern fagfellevurdering (Peer review) som medlemmer av det europeiske statistikkssystemet. De fire andre produsentene er Fiskeridirektoratet, Folkehelseinstituttet (FHI), Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) og Utlendingsdirektoratet (UDI) som alle rapporterer statistikk til den europeiske statistikkmyndigheten, Eurostat.

Fagfellene fant ingen forhold som er i strid med retningslinjene for europeisk statistikk, men ga 15 anbefalinger om hvordan det norske statistikkssystemet kan utvikles og bli bedre. Mange av disse anbefalingene retter seg mot mer detaljert planlegging av allerede igangsatte initiativer, bedre synliggjøring av kvalitetsarbeidet som blir gjort og tettere samarbeid mellom norske statistikkprodusenter.

Anbefalingene som ble gitt var blant annet å videreutvikle det nasjonale programmet for offisiell statistikk og lage en tiltaksplan for kvalitetsforbedringer i det norske statistikkssystemet. Ekspertteamet anbefalte også at SSB vurderer mulighetene for å publisere mer detaljert statistikk, styrke kontakten med brukerne og videreutvikle tjenestene for tilgang til mikrodata. De andre myndighetene ble på sin side anbefalt å tydeliggjøre rollen de har som produsenter av offisiell statistikk, både internt i organisasjonene og eksternt, blant annet på egne nettsider.

Oppfølgingen av tiltaksplanene er nærmere omtalt i kapittel 4.4.

3.3. Kvalitetsgjennomganger

Systematiske kvalitetsgjennomganger er et av verktøyene for å måle og vurdere kvalitet i offisiell statistikk. De gjennomføres på noen enkeltstatistikker hvert år. I slike gjennomganger vurderes etterlevelsen av kvalitetskravene i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. I rapporten fra gjennomgangen beskrives styrker, svakheter og anbefalinger til forbedringer. Ansvarlig statistikk enhet formulerer forbedringstiltak basert på anbefalingene, og det rapporteres årlig om status på tiltakene. Opplegget for kvalitetsgjennomganger er beskrevet i Vedlegg D.

I tillegg til konkrete anbefalinger og tiltak bidrar kvalitetsgjennomgangene til økt bevissthet om kvalitetsprinsippene.

Anbefalingene fra kvalitetsgjennomgangene er knyttet til forbedringer av statistikken, eller til de systemene som brukes for å produsere den. Selv om kvalitetsgjennomgangene gjelder enkeltstatistikker, kan forbedringstiltakene gi effekt utover den statistikken som er gjennomgått:

- Forbedringstiltakene er ofte relevante for andre statistikker innenfor samme statistikkområde, og gjennomføring av tiltakene kan derfor dekke flere statistikker.
- Forbedringstiltak knyttet til systemer kommer alle statistikker som bruker de systemene til gode. Eksempel på slike systemer er formidlings- og metadatasystemer.

I SSB er utvelgelsen av statistikker til kvalitetsgjennomganger basert på kriterier vedtatt av ledelsen: Risiko, resultat fra tidligere gjennomganger, identifiserte feil og områder med stor oppmerksomhet. Direktørmøtet vedtar årlig hvilke statistikker som skal ha kvalitetsgjennomgang basert på forslag fra kvalitetsteamet.

For statistikker utenfor SSB melder produsentene inn statistikker for kvalitetsgjennomgang. Ifølge planen som er forankret i Utvalget for offisiell statistikk, skal alle produsenter ha en kvalitetsgjennomgang for en av sine statistikker innen utgangen av inneværende periode for statistikkprogrammet. Om denne målsetningen skal nås, er det helt essensielt at produsentene melder inn statistikker som skal gjennomgås, setter av nødvendige ressurser og deltar i egne og andres gjennomganger. Det er nødvendig at gjennomgangene kan fordeles jevnt utover i programperioden som løper ut 2027.

Siden 2015 er det gjennomført 25 kvalitetsgjennomganger. Det var tre i 2023. I 2024 ble det gjennomført fem gjennomganger, tre i SSB og to hos andre produsenter, Nav og Nkom. Se kapittel 4 for nærmere informasjon om status på tiltak fra kvalitetsgjennomganger.

I 2025 planlegges det å gjennomføre inntil seks kvalitetsgjennomganger, herav to i SSB og fire hos andre produsenter. I SSB krever overgangen til ny dataplattform stor innsats i statistikkseksjonene, noe som må hensyntas i planene for kvalitetsgjennomganger.

3.4. Kvalitetsindikatorer

Kvalitetsindikatorer er fortsatt lite brukt i produksjon av offisiell statistikk, dette er nærmere omtalt under prinsipp 4. Kvalitetsbevissthet i kapittel 2.2. Slike indikatorer er viktige for å få en faktabasert input til både produksjons- og evalueringsprosesser, finne forbedringsbehov og måle effekten av tiltak. To faktorer må være på plass for å kunne lykkes i arbeidet med bruk av kvalitetsindikatorer: 1) tekniske løsninger for å skape og presentere indikatorer, og 2) bevissthet om at kvalitetsindikatorer er viktig for å måle ulike aspekter av kvalitet.

Et eksempel på en numerisk kvalitetsindikator er å måle omfanget av editering. Hvilke variabler og enheter blir mest editert? Ved å følge med på en slik indikator vil man ha et faktabasert grunnlag for å kunne vurdere målrettede forbedringstiltak for å øke nøyaktigheten på data som samles inn. Det kan for eksempel gjøres endringer i et web-skjema eller tas kontakt med utvalgte oppgavegivere. Et annet eksempel på en kvalitetsindikator er å måle effekten av editering. Hvor mye endrer dataene seg i editeringsprosessen? Når får ressursinnsatsen på editering liten betydning for de statistiske produktene?

Inntrykket fra oppfølgingsmøter i kvalitetsevalueringen, og gjennom andre aktiviteter, er at statistikkprodusentene ser verdien av kvalitetsindikatorer, og ønsker å ta slike indikatorer i bruk. Bevisstheten om nytten av slike indikatorer og evnen til å lage løsninger for å skape dem, varierer imidlertid mye fra statistikk til statistikk. Det finnes flere gode eksempler på implementering av indikatorer. Men selv om løsningene er der, er det ikke sikkert at indikatorene blir brukt, på grunn av manglende bevissthet.

I SSB er overgangen til Dapla en gyllen mulighet for den enkelte statistikk til å implementere kvalitetsindikatorer i statistikkproduksjonsløpet, i og med at hele produksjonsløpet skal lages på nytt (kodes om). I praksis ser man likevel at arbeidet med implementering av kvalitetsindikatorer, i en hektisk fase med å nå omleggings- og publiseringsfrister, ikke blir prioritert. Noen statistikkprodusenter sier at implementering av kvalitetsindikatorer kommer høyt oppe på lista over oppgaver som ikke blir ansett som helt nødvendige for å kunne produsere statistikken på Dapla. Flere produsenter sier også at man først må komme seg over på Dapla, deretter kan man jobbe videre med forbedringer, slik som implementering av kvalitetsindikatorer. Det kan være en fornuftig tilnærming, forutsatt at man har en plan for et slik forbedringsarbeid, og forutsatt at det ikke er valgt tekniske løsninger som er til hinder for dette senere.

Interessen for kvalitetsindikatorer hos statistikkprodusentene er stigende, både i form av kursdeltakelse og interesse fra statistikkprodusentene på andre måter, som henvendelser knyttet til

praktisk implementering. Mange av statistikkprodusentene er usikre på hvordan indikatorer bør innføres. Dette gjelder både hvilke indikatorer som skal prioriteres, og hvordan implementeringen bør gjøres.

Selv om mange av indikatorene har svært enkle formler, så kan det være krevende å skape eller å samle datagrunnlaget som trengs for å beregne disse formlene. Dapla har ingen innbygd støtte for kvalitetsindikatorer, og per i dag må de enkle statistikkene selv kode løsninger for å beregne kvalitetsindikatorer. På Dapla kan dette være mer krevende enn i de gamle produksjonsløsningene, som i større grad er basert på fellesløsninger med innbygget støtte for å fange loggdata og skape kvalitetsindikatorer automatisk i produksjonsprosessen. Det pågår et arbeid med å etablere en felles struktur for loggdata på Dapla. Et forslag til et standardisert format for loggdata er spesifisert. Dette formatet skal testes ut på noen statistikker før man kan konkludere om det kan være et anbefalt eller obligatorisk format.

Etablering av felles editeringsløsninger på Dapla er også i gang, og slike løsninger gir mulighet for å implementere kvalitetsindikatorer i selve løsningen, og dermed for alle statistikker som benytter løsningen. Et felles format for loggdata og bruk av felles editeringsløsninger er derfor viktig for å øke bruken av kvalitetsindikatorer på litt lengre sikt.

3.5. Kontakt med brukere

Offisiell statistikk skal oppfylle brukernes behov. Disse behovene kan variere fra bruker til bruker og for ulike typer statistikk. For en statistikk kan det være viktigere at tallene publiseres raskt enn at de er mest mulig nøyaktige. For en annen statistikk kan det være nettopp nøyaktigheten som er det viktigste. Uansett hvilke av prinsippene for god kvalitet i statistikken som teller sterkest for de ulike brukerne, skal statistikken være av en slik kvalitet at tallene er til å stole på og kan brukes som informasjonsgrunnlag for viktige beslutninger i samfunnet. Det er også viktig å ta en avveining av hva man kan oppfylle av brukerbehov innenfor gitte ressurser.

For å kjenne brukernes behov er det viktig å ha tilstrekkelig kontakt med dem. SSB har identifisert seks ulike målgrupper for formidling av statistikk:

1. Allmennheten: Enhver som ikke har nevneverdige spesielle forutsetninger for å nyttiggjøre seg statistikk, men som er interessert i spørsmål som offisiell statistikk kan gi svar på.
2. Media: Ansatte i aviser og etermedier. Videreformidlere av offisiell statistikk til brede grupper.
3. Analytikere / beslutningstagere: Videreformidlere av data til beslutningstagere, både i offentlig og privat sektor; dessuten disse beslutningstagerne selv.
4. Forskere: Ansatte i forskerstillinger på universiteter og høyskoler, dessuten studenter på mastergradsnivå og over.
5. Skoleelever: Elever i ungdomsskolen og videregående skole i Norge
6. Oppgavegivere: Personer som leverer tallene som er grunnlag for offisiell statistikk.

Det er også intern bruk av statistikkene hos produsentene av offisiell statistikk, for sammenstilling av annen statistikk, analyse eller forskning. Internasjonale organisasjoner, slik som FN og Eurostat, er også viktige brukere av offisiell statistikk. Dette gjelder spesielt for statistikker som er forordnet via EØS-avtalen eller er omfattet av et samarbeid gjennom andre avtaler.

Rådgivende utvalg og faste møteplasser

For omtrent to tredjedeler av SSBs statistikker finnes det faste møteplasser med brukere. SSB har etablert 19 rådgivende utvalg på ulike statistikkområder. For enkelte statistikkområder blir det vurdert å opprette flere rådgivende utvalg. Dette er en anbefaling fra tidligere kvalitetsrapporter.

To tredjedeler av produsenter av offisiell statistikk utenfor SSB har ikke faste møteplasser med brukerne. Blant produsentene av offisiell statistikk som har få statistikker, blir det opplyst at det kan være ressurskrevende å opprette rådgivende utvalg for et lite statistikkområde.

I tillegg til rådgivende utvalg finnes ulike faste møteplasser med brukere, for eksempel årlige møter med departementer, referansegrupper, KOSTRA-arbeidsgrupper og andre regelmessige møteplasser med brukere.

Uformell brukerkontakt

Flere statistikkansvarlige oppgir at de har mye brukerkontakt, selv når det ikke er opprettet faste møteplasser. Denne kontakten bidrar også til innsikt i brukerbehovene. Brukerkontakt skjer direkte med brukere via e-post og telefon, både til sentrale svartjenester og til de statistikkansvarlige. De aller fleste statistikker har navnene til de statistikkansvarlige med e-postadresser og telefonnummer lett synlig på statistikksiden. Brukerkontakten skjer også til sentrale svartjenester eller sentralbord. Det er viktig at informasjon om henvendelser blir tilbakeført til de statistikkansvarlige.

Omtrent en tredjedel svarer i kvalitetsevalueringen at de kjenner til viktige brukerbehov som ikke blir dekket. Dette er omtrent samme andel som i 2023. Noen brukerbehov kan være både teknisk og ressursmessig krevende å dekke. Det er viktig å gjøre en kost-nyttevurdering, slik at verdien av å dekke et brukerbehov vurderes opp mot kostnadene ved å imøtekomme det. I oppfølgingsmøtene til kvalitetsevalueringen forteller flere at konfidensialitetshensyn kan være årsaken til at statistikker ikke kan publiseres på et så detaljert nivå som brukerne ønsker.

Fokusgrupper med brukere

I 2024 gjennomførte SSB totalt fem kvalitetsgjennomganger av enkeltstatistikker i SSB og hos andre produsenter, med tilhørende fokusgrupper blant brukere av statistikken.

Fokusgruppene har vært sammensatt av brukere fra de seks målgruppene for formidling av statistikk nevnt ovenfor. Brukerne ga uttrykk for at de stoler på tallene i offisiell statistikk, og at de er fornøyde med dialogen med statistikkansvarlige dersom de har spørsmål til statistikken eller finner noe feil. Brukerne forteller at eventuelle feil raskt blir rettet og opplyst om.

I alle fokusgruppene fremhever brukerne at nyhetsartikler og kommentarer til tallene er nyttige, men at de ønsker seg mer forklaringer og kontekst til tallene. For SSB sine statistikker ble det nevnt at det er vanskelig å finne frem på SSBs nettsider og at brukerne ikke forstår verdien av at det står et hovedtall i stor skriftstørrelse uten noe nærmere forklaring på statistikksiden.

Et av funnene fra fokusgruppene er at brukerne, særlig ekspertbrukere, ønsker forklaring av metodiske valg som har blitt tatt og tydelige definisjoner av begreper. Blant dem er det flere som forteller at de har behov for å se på undergrupper i befolkningen selv, og ønsker seg flere bakgrunnsvariabler i for eksempel statistikkbanken. Dette hovedtallet er fra og med våren 2025 fjernet fra SSBs statistikksider.

Brukere etterspør flere visualiseringer, både for å illustrere enkle funn og komplekse klikkbare visualiseringer. Dette samsvarer med ønsker fra statistikkprodusentene selv, hvor de ønsker å kunne publisere ulike typer av visualiseringer på statistikkenes hjemmesider. Se nærmere omtale under Prinsipp 15. Tilgjengelighet og klarhet i kapittel 2.3.

Brukerundersøkelse for ssb.no

Brukerundersøkelsen er omtalt i SSBs årsrapport (Finansdepartementet 2008-2025) og i egen rapport (SSB 2022- 2025). Resultatene fra SSBs årlige brukerundersøkelse på ssb.no viser et fall i

andelen av deltakerne som var fornøyde eller svært fornøyde med ssb.no, som fant det de lette etter, og som synes det var enkelt å finne og forstå innholdet.

Undersøkelsen er lagt om og ble gjennomført på et litt annet tidspunkt enn tidligere, noe som også medførte endringer i hvem som besvarte den. Resultatene er derfor ikke direkte sammenlignbare med tidligere år. Det er for tidlig å trekke entydige konklusjoner etter bare én brukerundersøkelse etter ny metode, men SSB vil følge utviklingen nøye og iverksette tiltak ved behov.

4. Forbedringstiltak

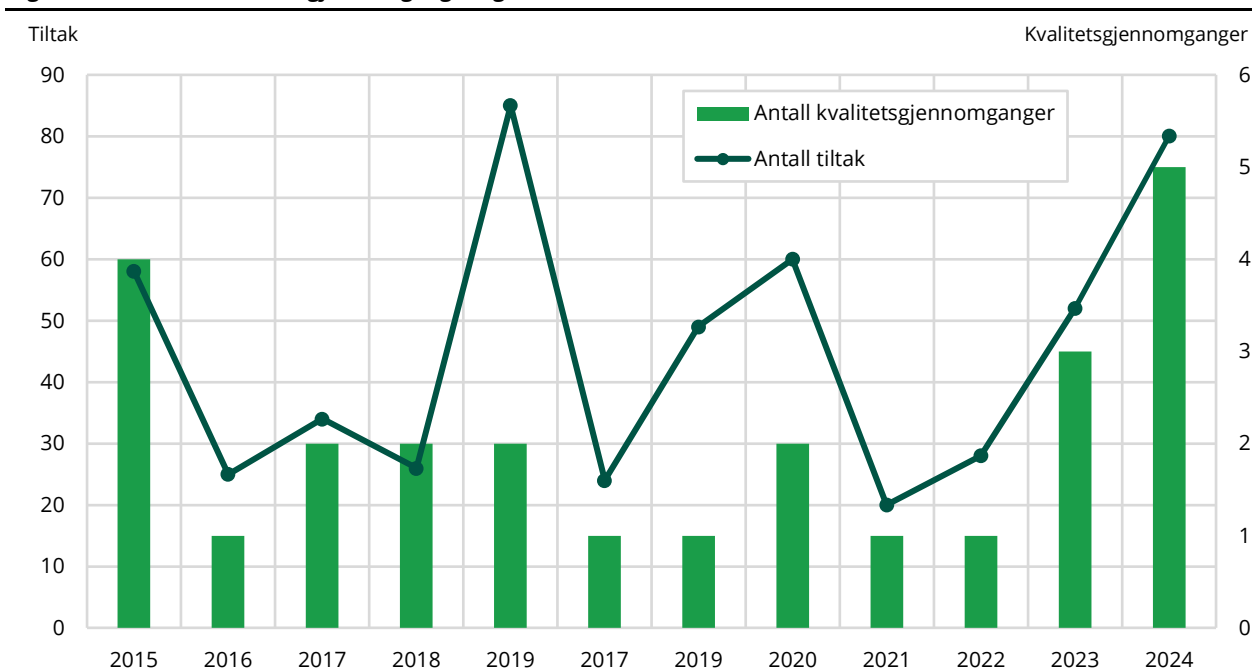
En svært sentral del av kvalitetsarbeidet er å følge opp ulike former for kvalitetshevende tiltak. Tiltaksplaner settes opp etter kvalitetsgjennomganger, kvalitetsevalueringer og etter Peer review. Tiltakene gjennomføres av statistikkprodusentene selv eller deres støttefunksjoner, og tiltaksplanene følges deretter opp over tid til tiltakene anses som gjennomført.

4.1. Tiltak etter kvalitetsgjennomganger

I 2024 er det gjennomført fem kvalitetsgjennomganger av enkeltstatistikker, tre i SSB og to hos andre produsenter (Nav og Nkom). Erfaringene med kvalitetsgjennomgangene er gode. De bidrar både til økt bevissthet om kvalitetsprinsippene og konkrete forbedringer av statiske prosesser og produkter. Prosessen med gjennomføring av kvalitetsgjennomganger er ytterligere strømlinjeformet i 2024, men det er fortsatt rom for å kutte kalendertid på ferdigstilling av gjennomgangene.

Siden 2015⁵ er det gjennomført 25 kvalitetsgjennomganger. Figur 4.1 viser status for de 25 kvalitetsgjennomgangene fra perioden 2015–2024. Etter en kvalitetsgjennomgang utarbeider statistikkprodusentene forslag til forbedringstiltak. Status for tiltakene oppdateres av statistikkprodusentene og merkes som utført når de er avsluttet, eller når tiltakene inngår som en fast aktivitet i statistikkproduksjonen. I alt er det planlagt 541 tiltak siden 2015, herav er 440 tiltak (81 prosent) fullført.

Figur 4.1 Antall kvalitetsgjennomganger og innmeldte kvalitetshevende tiltak, 2015–2024

Kilde: Statistisk sentralbyrå

⁵ I perioden 2011–2014 ble det gjennomført 21 kvalitetsgjennomganger i SSB som alle er fullført. De er ikke inkludert i oversikten i dette notatet.

4.2. Tiltak etter kvalitetsevalueringer

Rapporten om kvalitet i offisiell statistikk i 2024 (SSB, 2019-2025) inneholder 64 anbefalinger (K1–K64) om hvordan kvaliteten i offisiell statistikk kan heves. Produsentene gjør selvstendige kostnuttetvurderinger av anbefalingene og lager planer med prioriterte tiltak basert på vurderingene. Tiltaksplanene inneholder informasjon om tidspunkt for oppstart og ferdigstillelse av tiltakene, samt status for arbeidet. SSB samlet inn status for tiltaksplanene for alle produsentene per februar 2025.

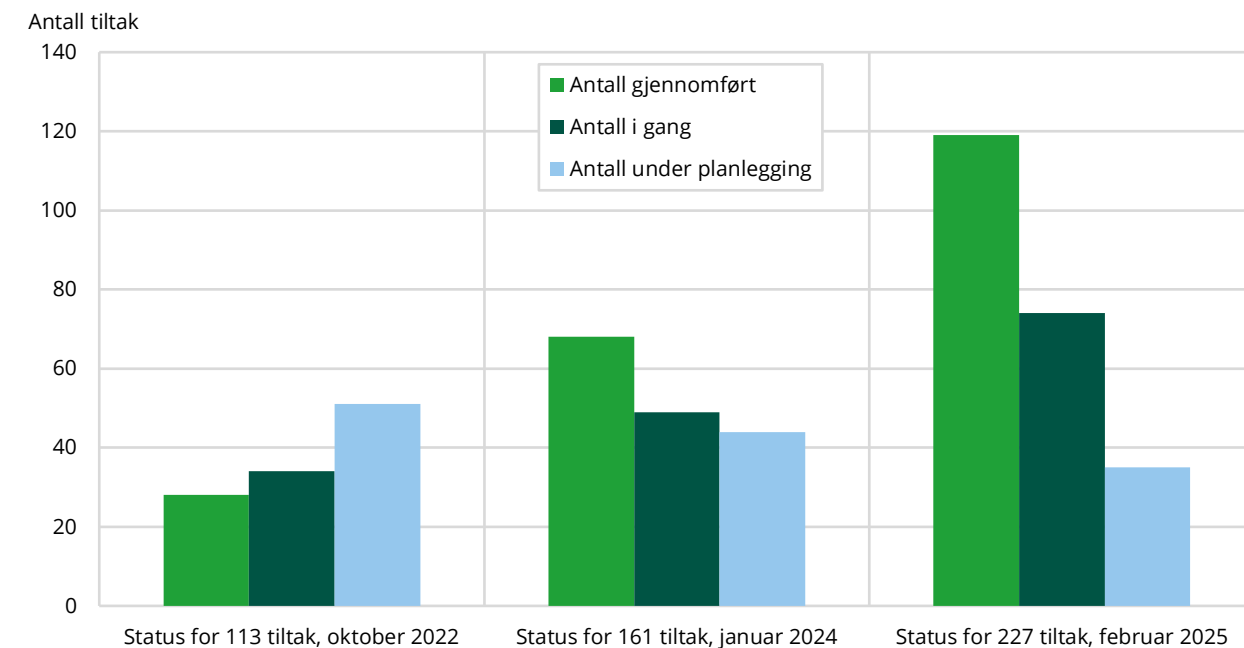
Alle produsentene har utarbeidet en tiltaksplan, og litt over halvparten av tiltakene er allerede gjennomført. Dette gjelder blant annet på områder knyttet til dokumentasjon og transparens. Figur 4.2 viser status for innmeldte tiltak i 2022, 2024 og 2025. I perioden 2022–2024 ble det planlagt totalt 161 tiltak. 68 av disse var gjennomført ved statusrapporteringen i januar 2024. Statusrapporteringen i februar 2025 omfattet 228 tiltak, hvorav 52 prosent var gjennomført. SSB er ansvarlig for 40 prosent av tiltakene, mens øvrige 60 prosent er planlagt av de andre produsentene. Produsenter utenfor SSB er ansvarlig for 17 prosent av all offisiell statistikk, målt i antall publiserte statistikker.

Siden den første rapporten om kvalitet i offisiell statistikk ble publisert i 2022, har den største kvalitetshevingen vært knyttet til mer og bedre skriftlig dokumentasjon og retningslinjer, og offentliggjøring av disse, spesielt hos produsentene utenfor SSB. Disse forbedringene er i stor grad knyttet til prinsippene som er relevante på institusjonsnivå. For prinsipper som er relevante på statistikknivå er det foreløpig ikke målt vesentlige forbedringer. Her har vi innhentet slik informasjon i 2023 og 2024, og tiltakene som er planlagt vil forhåpentligvis gi synlig effekt over tid.

Selv om det er planlagt og gjennomført mange tiltak, er det fortsatt noen anbefalinger hvor det er ønskelig at det identifiseres og gjennomføres flere tiltak. Det gjelder for eksempel anbefalingene om kvalitetsindikatorer, usikkerhet og konfidensialitet. Dette er anbefalinger som i en del tilfeller vil kreve mer ressurser å etterkomme, men hvor mulige kvalitetsgevinster kan være betydelige.

Anbefalingene som er gitt er av ulik karakter, og det kan være stor forskjell på hvor enkle de er å etterkomme. De foreslåtte tiltakene er også av ulik karakter, og varierer i både omfang, kompleksitet og effekt. Noen tiltak er enklere å gjennomføre enn andre, andre mer krevende. Noen tiltak treffer smalt med begrenset innvirkning på den overordnede kvaliteten, mens andre tiltak har potensial for betydelig kvalitetsforbedringer og vil ha positiv effekt for flere produsenter. Eksempler på slike tiltak er utviklingen av fellesløsninger som alle produsenter kan dra nytte av, dette er nærmere beskrevet i kapittel 6.2. Å telle antall gjennomførte tiltak gir derfor en viss indikasjon på aktivitet og oppfølging, men er i seg selv ikke tilstrekkelig som mål på kvalitetsheving.

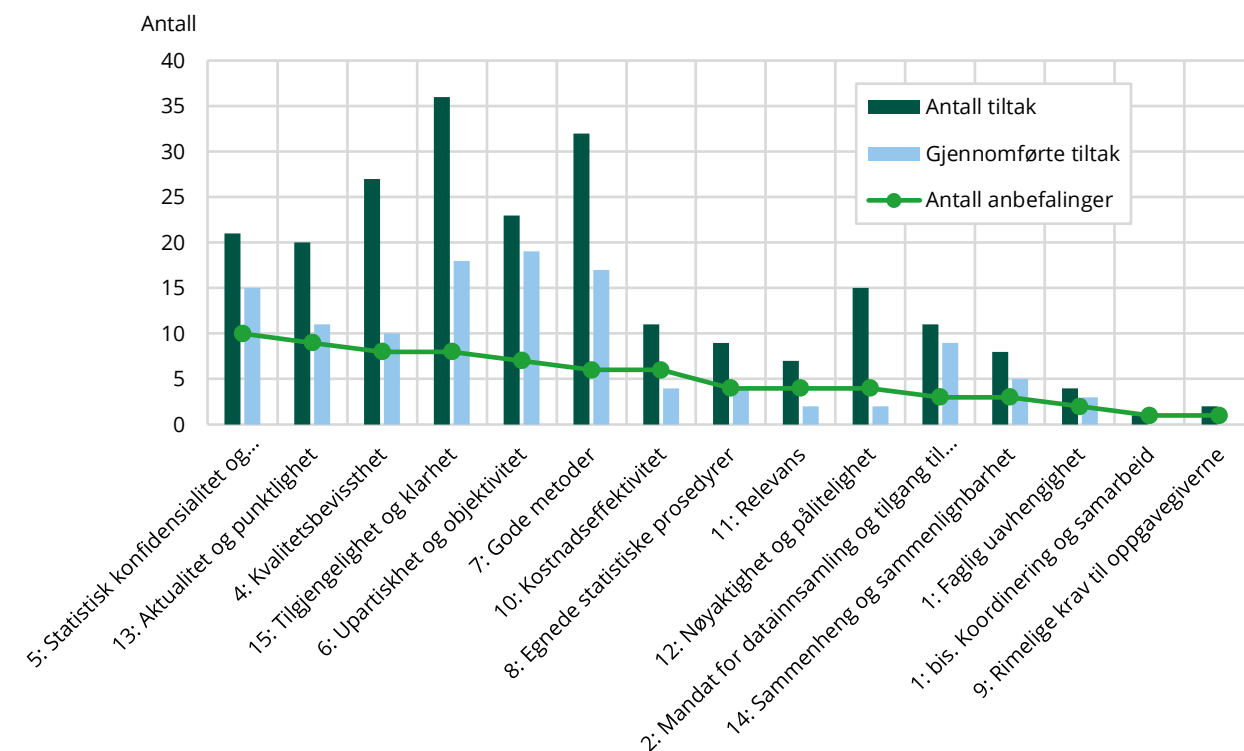
For å vurdere om og hvordan tiltakene bidrar til bedre kvalitet i statistikken, er det nødvendig å supplere tellingen av antall tiltak med kvalitative vurderinger og relevante kvalitetsindikatorer. Dette kan for eksempel innebære vurderinger av dokumentasjon, målinger av etterlevelse av standarder, brukertilfredshet eller identifiserte svakheter i etterfølgende kvalitetsgjennomganger. En slik helhetlig vurdering av effekten av tiltakene på tvers av alle produsenter er imidlertid ressurskrevende. Ressursbruken til å måle effekter må derfor veies opp mot behovet for å bruke ressurser på å gjennomføre selve forbedringstiltakene. Det må gjøres en avveining mellom å dokumentere forbedring og å faktisk skape forbedring.

Figur 4.2 Status for innmeldte tiltak. 2022, 2024, 2025.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Sammenheng mellom anbefalinger og tiltak

Dette avsnittet ser nærmere på sammenhengen mellom anbefalinger og tiltak, og hvordan disse fordeler seg på de ulike prinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk.

Figur 4.3 Antall anbefalinger og tiltak per kvalitetsprinsipp⁶

Kilde: Statistisk sentralbyrå

⁶ Prinsipp 3. Tilstrekkelige ressurser, har ingen anbefalinger og er derfor ikke med i figuren.

Figur 4.3 viser antall anbefalinger og tiltak etter kvalitetsprinsipp. Siden oppstart av kvalitets-evalueringene er det gitt 76 anbefalinger om kvalitetshevende tiltak. Det er gitt flest anbefalinger for prinsipp 5. Statistisk konfidensialitet og informasjonssikkerhet, deretter kommer prinsipp 13. Aktualitet og punktlighet, 4. Kvalitetsbevissthet og 15. Tilgjengelighet og klarhet.

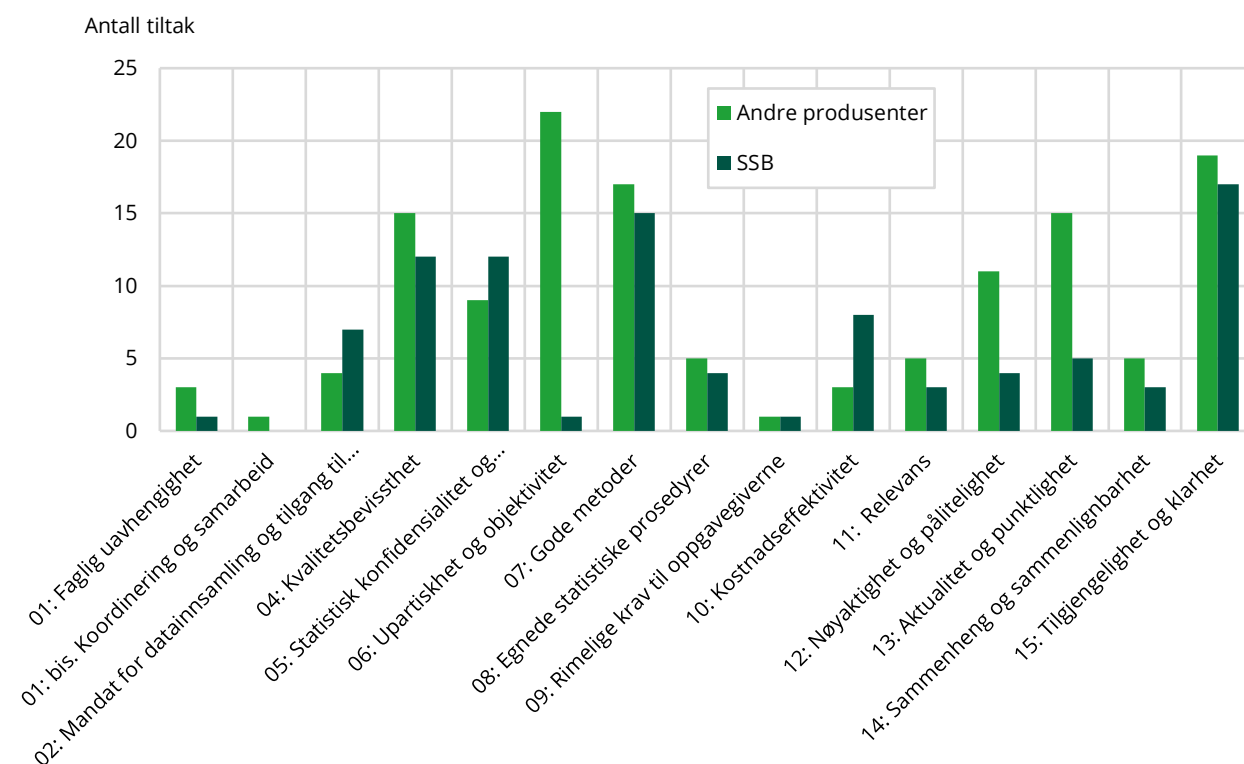
Til sammenligning, er det iverksatt flest tiltak rettet mot prinsipp 15. Tilgjengelighet og klarhet, prinsipp 7. Gode metoder og prinsipp 4. Kvalitetsbevissthet.

Det prinsippet som har flest gjennomførte (ferdigstilte) tiltak er prinsipp 6. Upartiskhet og objektivitet. For dette prinsippet er 22 av 23 tiltak satt opp av produsenter av offisiell statistikk utenfor SSB, og 19 av tiltakene er gjennomført. Tiltakene gjelder for det meste etablering og offentliggjøring av retningslinjer for upartiskhet og objektivitet, etablering av statistikk-kalender, publisering av spesialtilpassede analyser og avklaring og tydeliggjøring av rollen som statistikk-produsent.

For prinsipp 5. Konfidensialitet og informasjonssikkerhet, er det laget 10 anbefalinger. Det er satt opp 21 tiltak, og vel 70 prosent av disse er gjennomført. SSB er ansvarlig for 12 av tiltakene og 9 er satt opp av andre produsenter. De fleste av tiltakene handler om kompetanseheving. Erfaringer fra kvalitetsevalueringen og annet arbeid tilsier at dette er et arbeid som fortsatt må følges opp.

Prinsippet med flest tiltak er prinsipp 15. Tilgjengelighet og klarhet: Her er det planlagt i alt 36 tiltak, og halvparten av disse er gjennomført. Rundt 50 prosent av tiltakene omhandler visualisering. Her er antall tiltak fordelt ganske likt mellom SSB og de andre produsentene. SSB har flere tiltak som går på videreutvikling og kompetanseheving. En del av tiltakene gjelder dokumentasjon og offentliggjøring på hjemmesiden, og de aller fleste tilhører produsenter utenfor SSB.

Figur 4.4 Antall tiltak per kvalitetsprinsipp fordelt på SSB og andre produsenter av offisiell statistikk

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 4.4 viser variasjonen mellom SSB og andre produsenter i forhold til antall tiltak per prinsipp. Kun 40 prosent av tiltakene tilhører SSB, og noe av det kan forklares med at tiltakene i SSB settes

opp avdelingsvis, og ikke per seksjon eller statistikk. De andre produsentene har i større grad iverksatt kvalitetshevede tiltak som gjelder institusjonelle forhold. SSB har, som den sentrale statistikkprodusenten, etablert det institusjonelle grunnlaget gjennom mange år.

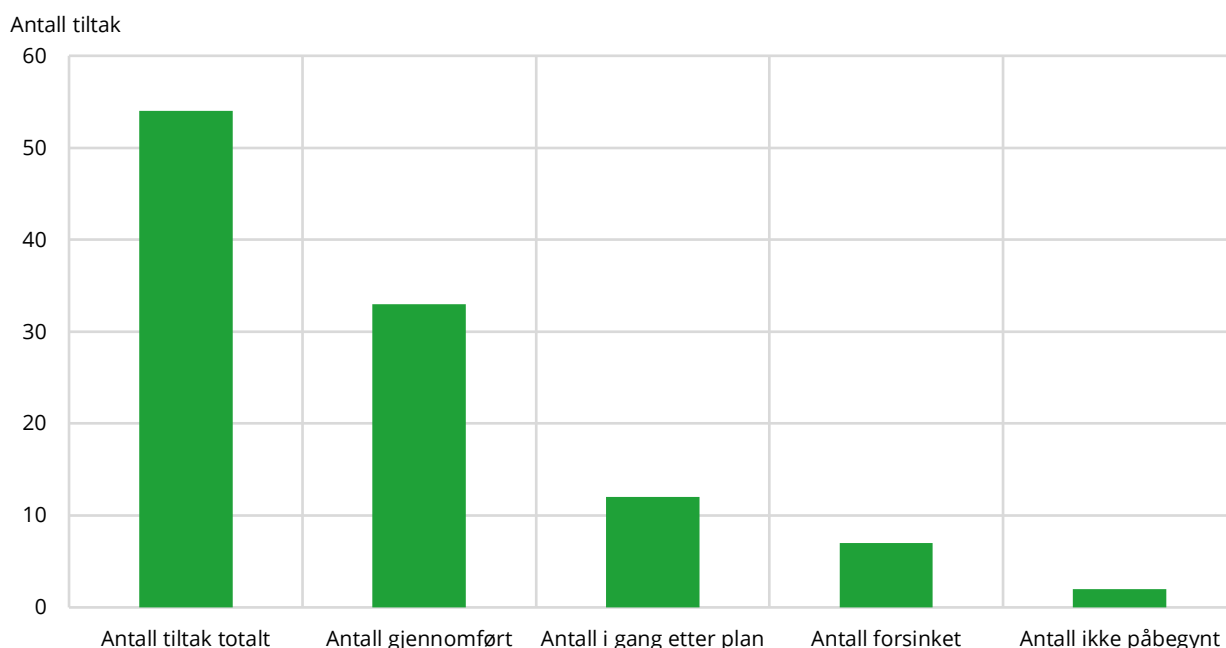
4.3. Tiltak etter Peer review

SSB og de fire andre myndighetene som deltok i Peer review i 2021, har utarbeidet en felles tiltaksplan som følger opp anbefalingene. Planen inneholder i alt 54 tiltak, hvorav 38 av disse tiltakene skal gjennomføres av SSB, og 16 av de fire andre myndighetene.

Tiltaksplanen er godkjent av Eurostat, og det skal rapporteres årlig om gjennomføring av tiltakene fra utgangen av 2024 til utgangen av 2027. Den fullstendige tiltaksplanen med detaljerte beskrivelser og frister er publisert på nettsidene til Eurostat og SSB (Eurostat, 2021-2023).

En foreløpig statusgjennomgang ved utgangen av 2024 viser at gjennomføringen av tiltakene i all hovedsak går som planlagt. Av de 54 tiltakene, ble 33 rapportert som gjennomført per 31. desember 2024. Arbeidet med 12 av tiltakene var i gang som planlagt, mens syv av tiltakene var forsinket i henhold til den opprinnelige tidsplanen. Arbeidet med de siste to tiltakene var ikke påbegynt.

Figur 4.5 Antall tiltak etter Peer review. Status per 31.12.2024.

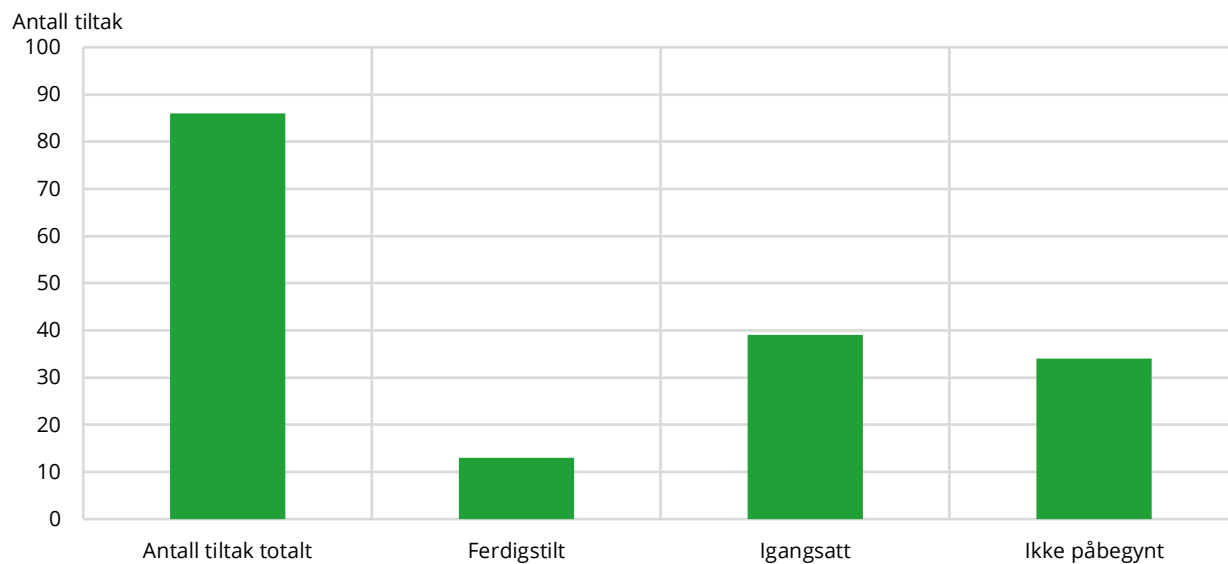
Kilde: Statistisk sentralbyrå

4.4. Utviklingstiltak i statistikkprogrammet

Det nasjonale programmet for offisiell statistikk 2024–2027 inneholder 86 tiltak for å utvikle ny og videreutvikle eksisterende offisiell statistikk. Tiltakene er viktige for å møte brukernes behov for og forventninger til offisiell statistikk og er relevante for kvalitetsprinsipper som relevans, aktualitet og nøyaktighet. Utviklingstiltakene er beskrevet i dokumentasjonsnotatet for statistikkprogrammet (SSB, 2024a), og fordeler seg med 69 tiltak i SSB og 17 hos andre produsenter. SSB etablerte i 2024 en årlig rapporteringsordning for å følge opp fremdriften av utviklingstiltakene. Ved inngangen til 2025 var 13 utviklingstiltak ferdige. Åtte av disse var eksisterende statistikker som ble offisielle fra 1. januar 2024. Av 39 igangsatte tiltak var 32 i SSB og syv hos andre produsenter. Ett av de største tiltakene som er under arbeid, er etableringen av et naturregnskap i samarbeid mellom Miljødirektoratet og SSB. De 34 resterende utviklingstiltakene, 32 i SSB og to hos andre produsenter, har

ikke kommet i gang. Det er usikkert om flere av tiltakene kan gjennomføres med ønsket ambisjonsnivå og omfang, blant annet på grunn av usikkerhet om datagrunnlaget eller finansieringen. I SSB har i tillegg den store omleggingen til ny dataplattform svært høy prioritet, noe som kan begrense kapasiteten til å gjennomføre utviklingstiltak i statistikkprogrammet i en periode.

Figur 4.6 Antall utviklingstiltak i tiltak i det nasjonale programmet for offisiell statistikk. Status per 31.12.2024.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

5. Andre arenaer og prosesser for oppfølging av kvalitet

5.1. Utvalget for offisiell statistikk

I 2024 diskuterte utvalget flere saker knyttet til forbedringer og effektivisering av offisiell statistikk og rollen som statistikkprodusent. Flere produsenter presenterte utvalgte statistikker og muligheter og utfordringer i arbeidet med disse. Andre temaer var prinsipper for kontroll og retting av data, dokumentasjon av klassifikasjoner og kodelister, bruk av kvalitetsindikatorer, kvalitet i administrative data, informasjonssikkerhet og statistikkforståelse.

SSB vurderte i 2024 organiseringen av utvalget på oppdrag fra Finansdepartementet. I 2025 vil det bli opprettet et arbeidsutvalg bestående av seks utvalgsmedlemmer som skal bistå i koordineringen og planleggingen av utvalgsarbeidet. Formålet er å styrke samordningen, kvaliteten og utviklingen av offisiell statistikk i Norge. Utvalgsmedlemmene gir uttrykk for at erfaringsutvekslingen på teknisk og operativt nivå gjennom seminarer i metodenettverket og formidlingsnettverket og kurs i SSB er svært nyttige. Disse aktivitetene er nærmere omtalt i kapittel 5.2.

5.2. Kurs og nettverk

I løpet av 2024 ble det holdt seks kvalitetskurs i SSB. Fem av disse var åpne for medlemmer i utvalget, mens ett var for en enkelt seksjon hos SSB. Dette var kursene «Kvalitet – retningslinjer og modeller» og «Kvalitetsindikatorer og styringsinformasjon». Det var 75 deltakere fra SSB på disse kursene, samt 15 eksterne. Kvalitetsteamet har også hatt en egen del på nyansattkursene i SSB. Deltakerne gir tilbakemelding om at de synes kursene er nyttige.

I tillegg til kvalitetskursene, har SSB arrangert i alt 11 metodekurs, og de fleste av disse har vært åpne for medlemmene i Utvalget for offisiell statistikk. Metodekursene i 2024 hadde i underkant av 400 deltakere, og 135 av disse var eksterne. Fire digitale metodeseminarer ble avholdt med rundt 200 deltakere både fra SSB og eksterne. I tillegg ble det arrangert seks interne workshoper om kvalitet i forbindelse med omlegging til Dapla, fire i Oslo og to i Kongsvinger, med til sammen rundt 160 deltakere.

Formidlingsnettverket har i løpet av 2024 vokst til å inkludere rundt 90 deltakere, som representerer medlemmene i Utvalget for offisiell statistikk, både produsenter og andre. Fra 2025 har registreiere og flere produsenter av offisiell statistikk blitt med. Formidlingsnettverket skal være en møteplass og et diskusjonsforum for de som jobber med formidling av offisiell statistikk, både fra kommunikasjon, statistikkproduksjon og teknisk side.

Formidlingsnettverket arrangerte i 2024 noen tematiske Teams-møter. Ett handlet om visualiseringer, og ett om likebehandlingsprinsippet⁷ for statistikker som skal publiseres.

SSB arrangerte også et felles heldagsseminar for formidlings- og metodenettverket om temaet usikkerhet i statistikk og hvordan usikkerhet kan formidles til brukerne. Seminaret samlet 44 deltakere fra 14 produsenter av offisiell statistikk.

⁷ Prinsipper for likebehandling av brukere ved publisering av statistikk og analyser er beskrevet på [ssb.no: https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/prinsipper-for-kommunikasjon-og-formidling/prinsipper-for-likebehandling](https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/prinsipper-for-kommunikasjon-og-formidling/prinsipper-for-likebehandling)

SSB deler relevante publikasjoner om standarder, kvalitet, prinsipper og retningslinjer i metode-nettverket. I 2024 var det to slike publikasjoner som ble delt, en om prinsipper og retningslinjer for editering og en om kvalitetsindikatorer.

5.3. Standardutvalget i SSB

Standardutvalget har ansvaret for det sentrale standardiseringsarbeidet i SSB. Det vil si å være en pådriver og å ha en koordinatørrolle både for samordning av eksisterende kodeverk og variabler, og utvikling av ny og felles funksjonalitet/tjenester knyttet til disse. Alle avdelinger i SSB er representert i utvalget. Utvalgets arbeid skal legge grunnlag for effektiv bruk og gjenbruk av data som SSB samler inn, bearbeider og forvalter. Selv om dette i dag er et internt utvalg i SSB, er noen av resultatene, som for eksempel utarbeidelse av retningslinjer og standarder, relevante for og deles med alle produsentene av offisiell statistikk.

Standardutvalget har i 2024 behandlet ulike saker som kan bidra til bedre kvalitet i statistikk-produksjonen. Et eksempel er en standard for avrunding som beskriver hvordan tall i statistiske publiseringer bør rundes av, når formålet ikke handler om konfidensialitet, men derimot om lesbarhet eller usikkerhet. Tilsvarende har standardutvalget anbefalt en standard for årsakskoder for editering. Her foreslås det at alle statistikker bruker de samme kodene for å angi årsak når dataverdier vurderes og eventuelt korrigeres manuelt.

Standardutvalget har gjennomført en bred kartlegging for å avdekke behovet for nye standarder og støtte til å bruke standarder i statistikkproduksjonen i forbindelsen med overgangen til ny data-plattform (Dapla). Kartleggingen vil følges opp av tiltak i 2025.

5.4. Konfidensialitetsutvalget i SSB

Konfidensialitetsutvalget i SSB har som hovedoppgave å utarbeide generelle og praktiserbare regler og retningslinjer for hvordan SSB tolker lovens bestemmelser om konfidensialitet ved publisering av offisiell statistikk og utlevering av tabelloppdrag. Arbeidet skal legge grunnlag for effektiv og helhetlig håndtering av konfidensialitet. Selv om utvalget per i dag er et internt SSB-utvalg, vil resultatene av utvalgets arbeid, som for eksempel retningslinjer og standarder, deles med og være relevante for andre produsenter av offisiell statistikk.

I 2024 har utvalget blant annet arbeidet med å tydeliggjøre definisjonen av å avsløre enkelt-opplysninger. I praksis har tolkningen av statistikkloven fra 2019 medført en innstramming av publiseringsnivå med mer undertrykking (prikking) i enkelte statistikker. Utvalget har kommet frem til at det ikke er holdepunkter for at Stortinget har ønsket en innstramming av publiseringsnivå for offisiell statistikk, og at kun enkeltopplysninger som inngår i statistikkgrunnlaget skal aktivt beskyttes. En risikobasert tilnærming for identifikasjon om enkeltopplysning om en enkeltenhet er i tråd med loven.

6. Utvikling av kvalitetssystemet

6.1. Ressurser til produksjon og kvalitetssikring av offisiell statistikk

Det er ikke innhentet ny informasjon om ressursbruk til produksjon og kvalitetssikring til offisiell statistikk i 2024. Å måle ressursbruk er krevende, av flere årsaker:

- Det er ulik praksis for logging av timebruk blant produsentene.
- For produsentene utenfor SSB kan det være vanskelig å skille tid brukt til produksjon av offisiell statistikk fra forvaltningsoppgaver.
- Det er ikke gitt føringer for hvordan støttefunksjoner, som for eksempel IT og kommunikasjons- og formidlingstjenester, skal regnes med i ressursanslagene.

Siden forrige rapport er det innhentet informasjon fra det svenske statistikkbyrået om hvordan de måler ressursbruk i Sverige. SSB vil vurdere om det svenske opplegget kan tilpasses det norske statistikkssystemet. Temaet om ressursbruk vil bli fulgt opp i Utvalget for offisiell statistikk.

6.2. Utvikling av fellesløsninger

Statistikkproduksjonsløsningene som brukes til produksjon og formidling av offisiell statistikk er fragmenterte, og kjennetegnes av at de 16 produsentene har sine egne løsninger i hele produksjonsløpet, fra innsamling av data til formidling av offisiell statistikk. Unntakene er noen nasjonale felleskomponenter, slik som Altinn som innsamlingsverktøy, og noe bruk av åpen kildekode-verktøy som PxWeb til formidling. På noen områder er det et potensial for effektivisering og styrket brukerorientering ved å etablere fellesløsninger på tvers av produsentene:

- Felles statistikkalender for all offisiell statistikk
- Felles formidlingsløsninger med statistikkbank
- Felles metadataløsninger, som Klass for kodeverk
- Felles struktur og løsninger knyttet til brukerrettet dokumentasjon av statistikk, som «Om statistikken»

Disse områdene har vært omtalt i tidligere kvalitetsrapporter, og det har også blitt jobbet med noe av dette, uten at det arbeidet har materialisert seg i konkrete løsninger ennå.

Status på arbeid knyttet til fellesløsningene som har vært omtalt i tidligere rapporter:

- SIMS/Referansemetadata: Arbeidet har ikke blitt prioritert i SSB, og det er ikke arbeidet noe videre med dette i 2024.
- Tilgjengeliggjøring av statistikk fra andre produsenter i SSBs statistikkbank: SSB har arbeidet noe videre med tekniske løsninger i 2024, men foreløpig er det ingen andre produsenter som har testet ut løsningene.
- Åpne Klass for andre produsenter: Dette krever videreutvikling av systemet, og er et ressurs- og prioriteringsspørsmål som må vurderes nærmere. De eksterne produsentenes behov må kartlegges, og det må avklares om en slik utvidelse reiser prinsipielle spørsmål.

For å få fart på arbeidet med å ta i bruk fellesløsninger, er det behov for å jobbe mer målrettet og forpliktende. Det er naturlig at SSB, som den nasjonale statistikkmyndigheten, tar hovedansvaret for dette arbeidet, men det må gjøres i samarbeid med de andre produsentene. Slike løsninger krever utvikling og investeringer, og det må avklares hvordan de ulike områdene bør organiseres. Hvordan de skal finansieres må avklares nærmere, både produsentenes egne bidrag og mulighetene for å

søke ekstern finansiering. Det må også avklares hvordan drift og forvaltning av løsningene skal ivaretas.

SSBs formidlingsløsning for statistikk, Statistikkbanken (PxWeb og PxAPI), er et gratis åpen kildekode-verktøy som brukes av over 150 institusjoner og organisasjoner verden over, herav noen få av produsentene av offisiell statistikk i Norge. Høsten 2025 kommer en helt ny, teknisk moderne og mer brukervennlig versjon av PxWeb og PxAPI. Produsentene av offisiell statistikk bør vurdere å ta i bruk dette verktøyet i sin statistikkformidling. Det vil både heve den enkelte produsents statistikkformidling, og det vil bli enklere for brukerne å sette sammen offisiell statistikk fra ulike kilder.

Nye anbefalinger 2025:

- K76⁸: Utrede utvikling, finansiering og forvaltning av fellesløsninger på tvers av produsenter av offisiell statistikk, innen områdene formidling, metadata og dokumentasjon.
- K77: Produsenter av offisiell anbefales å ta i bruk PxWeb og PxAPI for å sikre en effektiv, brukervennlig og helhetlig formidling av offisiell statistikk.

6.3. Formidling av offisiell statistikk

Som omtalt tidligere i rapporten er det stor variasjon i formidlingen av offisiell statistikk blant statistikkprodusentene. For noen produsenter er det vanskelig å finne den offisielle statistikken via søkemotorer eller via hjemmesiden. Det er også mangler knyttet til metadata og brukerrettet dokumentasjon av statistikkene, og i rutiner for forhåndskunngjøring av publiserings tidspunkt. Det er viktig at produsentene arbeider med å utvikle statistikkformidlingen, og følger opp anbefalingene i kapittel 2 med konkrete forbedringstiltak. SSB vil følge opp utviklingsarbeidet i dialog med produsentene. Temaet vil også bli tatt opp i Utvalget for offisiell statistikk og formidlingsnettverket.

På noen områder vil det være mest hensiktsmessig med et samarbeid mellom produsentene knyttet til standardisering og fellesløsninger, som omtalt i kapittel 6.2.

6.4. Utviklingstrekk i SSB som påvirker kvalitetssystemet

SSB er i gang med et omfattende moderniseringsprosjekt, der det viktigste utviklingsinitiativet er overgangen til en ny, skybasert dataplattform (Dapla). Omleggingen innebærer at all statistikkproduksjon må bygges opp fra grunnen av, samtidig som nødvendige fellesfunksjoner må etableres på nytt.

Denne overgangen betyr at dagens statistikkproduksjon, som benytter ulike systemer og data som lagres og kjøres på bakkesystemer, vil erstattes av en helhetlig skybasert løsning. Kode skrevet i SAS skal kodes på nytt i åpne kildekode-programmeringsspråkene Python eller R. Også forsknings- og analysevirksomheten skal tilpasses den nye plattformen. Omleggingen krever at SSBs medarbeidere må bygge kompetanse på ny teknologi og nye kodespråk for å sikre en vellykket omstilling.

Dapla gir en rekke nye muligheter. Plattformen vil styrke SSBs evne til å møte økende brukerforventninger og dra nytte av teknologisk utvikling. Den vil gjøre det enklere å finne, bearbeide, koble, forvalte og dele data, samtidig som informasjonssikkerheten forbedres. Videre vil den gi mer skalerbar lagring og behandling av data samt bedre håndtering av store datamengder. Det overordnede målet er å ruste SSB bedre til å møte samfunnets behov for data, statistikk, analyser og forskning i takt med samfunnsutviklingen. Omleggingen gir også muligheter for betydelige

⁸ Denne anbefalingen dekker også tidligere anbefaling K13 (2022) SSB bør prioritere arbeidet med å utvikle felles statistikkalender for all offisiell statistikk på ssb.no. De øvrige produsentene oppfordres til å arbeide aktivt for å annonsere publisering av sine statistikker på ssb.no.

kvalitetsgevinster. Som en del av omleggingen vurderes muligheter for kvalitetsforbedringer i produksjonsprosessene for hver enkelt statistikk. Eksempler på kvalitetsforbedringer som er aktuelle for flere statistikker er økt automatisering som gir lavere risiko for manuelle feil og bedre aktualitet, bruk av bedre metoder for økt nøyaktighet og bruk av nye datakilder for mer detaljert statistikk.

Samtidig innebærer overgangen en rekke utfordringer. I perioden med omlegging må SSB håndtere både eksisterende produksjonssystemer og infrastruktur på bakken, samt den nye skybaserte løsningen og integrasjonene mellom disse. Denne kompleksiteten, øker risikoen for sikkerhetsavvik og kvalitetsproblemer. Tidsplanen for omleggingen er ambisiøs gitt SSBs ressurssituasjon, noe som øker sannsynligheten for menneskelige feil og at det ikke er tid til å hente ut mulige kvalitetsgevinster.

I årene fremover må arbeidet med omleggingen til skybasert plattform og de utfordringene dette arbeidet bringer med seg, også reflekteres i SSBs sentrale kvalitetsarbeid. Det må undersøkes hvordan moderniseringsarbeidet påvirker kvaliteten i SSBs statistikkprodukter. Eventuell negativ innvirkning på kvalitet i tidlige versjoner av produksjonsløsningene må identifiseres for å sikre at de videreutvikles og gir de ønskede gevinstene. De etablerte virkemidlene kvalitetsgjennomganger og kvalitetsevalueringer, vil være godt egnet til å følge omleggingsarbeidet. Kvalitetsgjennomgangene kan gjøres for statistikker som er i ulike stadier av overgang til Dapla. I kvalitetsevalueringen kan spørreskjemaet som benyttes i selvevalueringene, justeres til å måle ulike aspekter ved omleggingsarbeidet, og temaet bør tas opp i oppfølgingsmøtene. Fordi en sentral del av omleggingsarbeidet er å kode selve produksjonsprosessen i et nytt programmeringsspråk, vil det vurderes å bruke metoder for å gjennomgå koden som en del av arbeidet med å undersøke kvalitet. Dersom statistikkansvarlige i omleggingsprosessen oppdager forbedringer som bør gjøres eller feil som bør rettes opp i produksjonsløpet, som har påvirkning på statistiske resultater, er det viktig at dette opplyses om på statistikkens hjemmeside. Det kan også ha betydning for sammenlignbarhet med tidligere perioder.

6.5. Kvalitetskultur

I løpet av 2024 har SSB bidratt i en ekspertgruppe for FNs statistikkavdeling som har arbeidet med å utvikle en modenhetsmodell for kvalitetskultur. Arbeidet med modenhetsmodellen er nå ferdigstilt, og modellen ble vedtatt av FNs statistikkommisjon i mars 2025. I 2025 vil det vurderes nærmere om og eventuelt hvordan modellen skal implementeres i SSB og det norske statistikksystemet.

Referanser

- Eurostat (2021-2023): Peer review report on compliance with the European Statistics Code of Practice and further improvement and development of the National statistical system, Norway. Peer reviewers' recommendations and improvement actions of the national statistical system of Norway in response to the recommendations. Kan lastes ned som pdf fra denne artikkelen på ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/ssbs-virksomhet/nyheter-om-ssb/godt-skussmal-til-norsk-offisiell-statistikk>
- Eurostat (2019): Single Integrated Metadata Structure Guidelines v2.0. Kan lastes ned fra: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4373903/Single+Integrated+Metadata+Structure+Guidelines+v2.0>
- Finansdepartementet (2008-2025): Tildelingsbrev, årsrapporter og instruksjoner – Finansdepartementet. Tildelingsbrev til SSB og SSBs årsrapporter kan lastes ned som pdf fra hjemmesiden til Finansdepartementet (regjeringen.no): <https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/fin/tildelingsbrev/id499309/?expand=factbox2539926>
- Lovdata (2019): Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven). Lenke til Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2019-06-21-32>
- SSB (2017): Retningslinjer for europeisk statistikk. 16. november 2017. Uoffisiell norsk oversettelse. Kan lastes ned fra ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk>
- SSB (2019) Utvalget for offisiell statistikk. Lenke til nettside på ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk/utvalget-for-offisiell-statistikk>
- SSB (2019-2025): Publikasjoner om kvalitet i offisiell statistikk på ssb.no. I denne serien er rapporter og andre notater om kvalitet offisiell statistikk samlet. Dokumentene kan lastes ned fra ssb.no her: <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/publikasjoner-om-kvalitet-i-offisiell-statistikk>
- SSB (2023) Prinsipper og retningslinjer for dataeditering. Notater 2023/49. Kan lastes ned som pdf fra ssb.no: <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/informasjons-og-kommunikasjonsteknologi-ikt/artikler/prinsipper-og-retningslinjer-for-dataeditering>
- SSB (2022-2025) Brukerundersøkelse ssb.no. I denne serien er rapporter om brukerundersøkelser for ssb.no samlet. Dokumentene kan lastes ned fra ssb.no her (Rapporten for 2024 er under arbeid): <https://www.ssb.no/omssb/ssbs-virksomhet/planer-og-meldinger/brukerundersokelse-ssb.no>
- SSB (2024a): Dokumentasjon. Nasjonalt program for offisiell statistikk 2024 – 2027. Notater 2024/11. Kan lastes ned som pdf fra ssb.no: <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/offentlig-forvaltning/artikler/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk-20242027>
- SSB (2024b): Nasjonalt program for offisiell statistikk 2024 – 2027. Planer og meldinger 2024/02. Kan lastes ned som pdf fra ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk/statistikkprogrammets-omfang-og-innhold>
- SSB (2025): Rådet for Statistisk sentralbyrå. Lenke til nettside på ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/ssbs-virksomhet/organisasjon/radet-for-statistisk-sentralbyra>
- Zhang, L.-C. (2012): Topics of statistical theory for register-based statistics and data integration. Statistica Neerlandica, vol. 66, pp. 41-63. Kan lastes ned som PDF fra: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-9574.2011.00508.x>

Vedlegg A: Oversikt over produsentene av offisiell statistikk

Tabell A1 Antall statistikker i statistikkprogrammet 2024-2027, etter hovedområde og statistikkprodusent⁹

Hovedområde	Ansvarlig myndighet. Nasjonalt program for offisiell statistikk 2024-2027. Per 1. januar 2025																
	DFØ	FHI	Fiskeridirektoratet	IMDi	Landbruksdirektoratet	Mattilsynet	Meteorologisk institutt	Miljødirektoratet	Nav	NIBIO	Nkom	NORAD	NVE	Sokkeldirektoratet	UDI	SSB	Sum
Arbeid og lønn									5							14	19
Bank og finansmarked																10	10
Bedrifter, foretak og regnskap																12	12
Befolkning				1											9	20	30
Bygg, bolig og eiendom																11	11
Energi og industri													4	1		14	19
FoU, teknologi og innovasjon											1					10	11
Helse og omsorg		8														11	19
Inntekt og forbruk																5	5
Kultur og fritid																10	10
Landbruk, fiskeri og akvakultur			6		5	1				3						29	44
Nasjonalregnskap																9	9
Natur, areal, klima og miljø							1	2								25	28
Offentlige finanser												1				11	12
Priser og prisindekser																12	12
Sosiale forhold og kriminalitet									12							17	29
Transport og reiseliv																19	19
Utdanning																21	21
Utenriksøkonomi																13	13
Valg og demokrati	1															12	13
Varehandel og næringslivstjenester																9	9
Sum antall statistikker	1	8	6	1	5	1	1	2	17	3	1	1	4	1	9	294	355

Kilde: Statistisk sentralbyrå

⁹ Produsentene er omtalt med fullt navn i kapittel 1.3

Vedlegg B: Anbefalinger og tiltak fra kvalitetsevalueringene

Tabell B1 Anbefalinger og tiltak fra kvalitetsevalueringene

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak	Antall tiltak gjennomført pr feb. 2025	Herav gjennomført jan 24-feb 25	Status
K01	2022	Produsenter uten leder med overordnet ansvar for statistikkproduksjonen sørger for at den posisjonen blir etablert og synliggjort på produsentens organisasjonskart.	3	3	1	
K02	2022	Produsenter av offisiell statistikk engasjerer seg i samarbeid som utvikler og fremmer innovasjon i statistikkproduksjonen.	1	0	0	
K03	2022	Gjennomføre kvalitetsgjennomganger blant de mindre produsentene og invitere medarbeidere fra mindre produksjonsmiljøer til å delta i kvalitetsgjennomganger hos andre produsenter.	3	2	0	Fullført 2024
K04	2022	Tilby ansatte som arbeider med produksjon av offisiell statistikk opplæring i statistisk konfidensialitet.	10	9	5	Fullført 2025
K05	2022	At SSB utvikler kurs om statistisk konfidensialitet for alle produsenter av offisiell statistikk.	2	1	0	
K06 ¹⁰	2022	Etablere rutine for at eksterne som utfører oppdrag for produsenter av offisiell statistikk skriver under på en taushetserklæring.	1	1	0	
K07	2022	Resultatet av arbeidet som pågår i SSB for implementering av sikkerhetsgarantier i henhold til GDPR og statistikklovens bestemmelser om informasjonssikkerhet, bør dokumenteres og gjøres tilgjengelig for andre produsenter av offisiell statistikk gjennom Utvalget for offisiell statistikk og metodenettverket.	1	1	1	Fullført 2025
K08	2022	Alle produsentene bør ha skriftlige retningslinjer for upartiskhet og objektivitet i produksjon og presentasjon av statistikk, og publisere de på hjemmesiden. Det kan gjerne være gjenbruk eller en henvising til retningslinjer som er tilgjengelig på ssb.no.	7	7	3	
K09	2022	Alle produsenter bør utarbeide skriftlig dokumentasjon av hvordan statistikken er produsert og holde dokumentasjonen oppdatert.	18	11	4	Erstattes av K67 og K68
K10	2022	Dokumentasjon av statistikkproduksjonen offentliggjøres på statistikkmyndighetens hjemmesider.	6	3	1	Erstattes av K67
K11	2022	Alle produsenter bør annonsere dato og tidspunkt for frigivelse av statistikk minst tre måneder i forvegen og holde seg til annonsert dato og tidspunkt for alle brukere.	6	5	0	
K12 ¹⁰	2022	Alle produsenter bør annonsere korreksjoner i publisert statistikk.	1	1	1	
K13	2022	SSB bør prioritere arbeidet med å utvikle felles statistikkalender for all offisiell statistikk på ssb.no. De øvrige produsentene oppfordres til å arbeide aktivt for å annonsere publisering av sine statistikker på ssb.no.	3	1	0	Erstattes av K76
K14	2022	Vi anbefaler at produsentene setter seg inn i prinsipper for revisjon som er utarbeidet av SSB og gjør de kjent for sine brukere. Det kan gjøres ved å henvise til SSBs hjemmeside.	2	2	1	
K15	2022	Når noen utenfor statistikkproduksjonen har tilgang til statistiske resultater før statistikken blir publisert, er dette et avvik som skal begrunnes og gjøres kjent for brukerne i forbindelse med publiseringen.	1	1	0	
K16	2022	Produsenter av offisiell statistikk som bruker data fra administrative datasystemer (register) bør inngå avtaler med dataeierne om utlevering av data og samarbeid om kvalitet, for eksempel etter mal fra SSB.	6	5	0	
K17	2022	Sikre at brukertesting av spørreskjema gjennomføres systematisk.	2	1	0	
K18	2022	Vurdere å gjennomføre kurs i klarspråk.	7	6	2	

¹⁰ Det har kommet til nye produsenter, derfor er status for denne anbefalingen ikke lenger fullført.

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak	Antall tiltak gjennomført pr feb. 2025	Herav gjennomført jan 24- feb 25	Status
K19	2022	Utarbeide skriftlige retningslinjer for hvordan statistikkproduksjonen skal foregå.	6	2	0	
K20	2022	Retningslinjer hvordan statistikkproduksjonen skal foregå offentliggjøres på statistikkmyndighetenes hjemmesider, eller det lenkes til retningslinjer på ssb.no.	6	4	1	
K21	2022	Der det gjøres, må datafangst per e-post avvikles og erstatte med en sikker løsning som f.eks. en filsluseløsning.	6	2	0	
K22	2022	Samle og dele beste praksis innen ny teknologi og nye datakilder blant produsenter av offisiell statistikk.	4	3	0	
K23	2022	Produsenter som ikke har faste møteplasser med brukere, bør vurdere å etablere brukerråd eller lignende med sentrale brukere. Et hjelpemiddel for å utarbeide en slik møteplass kan være å utarbeide en bruker- og interessentanalyse. (fotnote)	1	0	0	
K24	2022	Produsenten som samler inn data til offisiell statistikk på frivillig basis, og som har registrert frafall som reduserer nøyaktigheten, bør undersøke muligheten for å gjøre deltakelsen i undersøkelsen obligatorisk.	1	1	1	Fullført 2025
K25	2022	Produsenter bør gjennomgå hvordan foreløpig statistikk blir publisert i all offisiell statistikk. Gjennomgangen bør gjøres med sikte på å komme frem til felles retningslinjer for all offisiell statistikk.	4	3	2	
K26	2022	Noen produsenter bør analysere forskjellen mellom foreløpig og endelig statistikk. Basert på analysen, kan man vurdere behovet for foreløpig statistikk.	5	2	1	
K27	2022	SSB bør utarbeide kvalitetsindikator for aktualitet i offisiell statistikk.	3	3	0	Fullført 2024
K28	2022	Produsentene som lager statistikk med variabler som ikke er sammenlignbare med tilsvarende variabler i andre norske statistikker eller som er usikre om de er sammenlignbare med tilsvarende statistikker i andre land, bør undersøke om de kan forbedre sammenlignbarhet, eventuelt forklare for brukere hvorfor sammenligning er vanskelig.	1	1	0	
K29	2022	Alle produsenter bør utarbeide skriftlige retningslinjer for publisering av statistikk.	1	1	0	
K30	2022	Alle produsenter må sørge for at retningslinjene for publisering av statistikk er tilgjengelig på hjemmesiden. Det kan være retningslinjer som er utarbeidet av produsenten selv eller prinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk som finnes på ssb.no.	3	3	1	
K31	2022	SSB organiserer et temamøte i metodenettverket om formidling av offisiell statistikk og grafikk som verktøy.	1	1	0	Fullført 2023
K32	2022	Produsenter som ikke tilbyr spesialtilpassede analyser for oppdragsgivere oppfordres til å åpne opp for det.	0	0	0	
K33 ¹¹	2022	Spesialtilpassede analyser og tabelloppdrag som kan være relevante for allmennheten, skal publiseres på produsentens hjemmeside eller i offentlig postjournal.	4	3	1	
K34	2022	SSB bør tilby et kurs i kvalitetsarbeid hvor Retningslinjer for europeisk statistikk og FNs prosessmodell for statistikkproduksjon blir gjennomgått.	1	1	0	Fullført 2023

¹¹ Anbefaling K33 fra 2022 er tydeliggjort

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak	Antall tiltak gjennomført pr feb. 2025	Herav gjennomført jan 24-feb 25	Status
K35	2022	SSB bør lage en plan for kvalitetsgjennomganger av offisiell statistikk som sikrer at alle produsenter får delta i en kvalitetsgjennomgang i løpet av en programperiode. Alle produsenter oppfordres til å delta ved en kvalitetsgjennomgang hos en annen produsent.	3	2	0	Fullført 2023
K36	2022	SSB bør lage en samling av beste praksis med retningslinjer og gjøre den tilgjengelig for Utvalget for offisiell statistikk.	4	2	1	
K37 ¹²	2023	Alle produsentene av offisiell statistikk oppfordres til å delta i nettverk, kurs, seminarer og møter som SSB eller andre arrangerer og som omhandler kvalitet i statistikken.	5	3	3	
K38 ¹³	2023	SSB setter opp temaet faglig uavhengighet i Utvalget for offisiell statistikk eller i metodenettverket.	1	0	0	
K39	2023	Temaet plassering av ansvar for kvalitetsarbeid tas opp i Utvalget for offisiell statistikk.	1	0	0	
K40	2023	Når arbeidet med informasjonssikkerhet er tema i Utvalget for offisiell statistikk inviteres produsentene av offisiell statistikk til å presentere sine erfaringer.	1	1	1	Fullført 2025
K41	2023	Alle produsenter tar i bruk SSBs indikator for aktualitet: Antall dager fra statistikkperiodens utløp til statistikken blir publisert.	5	2	1	
K42	2023	Alle produsentene av offisiell statistikk starter et arbeid med å vurdere relevante kvalitetsindikatorer for utvalgte statistikker.	6	0	0	
K43	2023	Produsentene bør gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser for å måle brukertilfredshet med statistikken.	2	0	0	
K44	2023	Produsentene bør innføre tilbakemeldingsfunksjon på statistikken på sine hjemmesider.	3	1	1	
K45	2023	Alle produsenter anbefales å dokumentere statistikken i tråd med SIMS i henhold til anbefalingen fra Eurostat.	4	1	1	Erstattes av K67
K46	2024	Det anbefales at SSB etablerer en tydelig og felles definisjon av referanseperioden som aktualitet beregnes på bakgrunn av.	1	1	1	Fullført 2025
K47	2024	Det er nødvendig at det gjøres en gjennomgang av referanseperioden for alle statistikker i henhold til oppdatert definisjon.	1	0	0	
K48	2024	For KOSTRA-statistikken i SSB anbefales det å gjøre en vurdering av om aktualiteten kan forbedres ved å åpne for at enkeltstatistikker kan publiseres tidligere eller hyppigere, ut ifra en avveining mellom aktualitet og andre kvalitetsmål.	1	0	0	
K49	2024	Det anbefales at henvendelser om brukerbehov som kommer til sentrale svartjenester, oppsummeres og formidles til statistikkansvarlige.	2	1	1	
K50	2024	Forbedre verktøyene for visualisering og formidlingsplattformene slik at det blir enklere å publisere ulike typer av visualiseringer.	6	2	2	
K51	2024	Ta i bruk ulike former for visualiseringer.	13	2	2	
K52	2024	Etablere retningslinjer og bygge et kompetansemiljø for henting av data direkte fra oppgavegiverens eller dataleverandørenes fagsystemer. Et eksempel på slik datainnhenting er maskin-til-maskin løsninger (M2M).	2	0	0	
K53	2024	SSB: Vurdere å åpne opp Klass slik at produsenter utenfor SSB kan legge inn sine kodeverk og klassifikasjoner.	1	0	0	

¹² Ordlyden i anbefalingen er noe endret.¹³ Har tatt bort «og ansvar for kvalitetsarbeid» fra anbefalingen. Det dekkes av K 39.

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak	Antall tiltak gjennomført pr feb. 2025	Herav gjennomført jan 24- feb 25	Status
K54	2024	Statistikkene som ikke benytter Klass bør ta i bruk Klass hvis det er hensiktsmessig.	6	4	4	
K55	2024	Omtale usikkerhet og mulige feilkilder på hjemmesiden for alle statistikker.	9	0	0	
K56	2024	Statistikker som allerede beregner usikkerhet, vurderer om det er hensiktsmessig å publisere denne på statistikkens hjemmeside.	1	0	0	
K57	2024	Bevisstgjøring og kompetanseutvikling for forståelse, beregninger og formidling av statistisk usikkerhet.	5	2	2	
K58	2024	Måle effekten av editering og vurdere om arbeidet med editering kan reduseres og/eller avsluttes tidligere, eller om det er mulig å forbedre datakvaliteten på inndata. Se kvalitetsindikator nummer 4 i Anbefalte kvalitetsindikatorer i offisiell statistikk (Notater 202/5, SSB, 2024)	7	2	2	
K59	2024	Etablere og forbedre retningslinjer for avsløringskontroll og gjøre disse kjent hos produsentene.	2	1	1	
K60	2024	Ta i bruk anerkjent programvare for å ivareta tilstrekkelig statistisk konfidensialitet.	2	1	1	Erstattes av K65
K61	2024	Opplæring i statistisk konfidensialitet tilbys alle og skal være obligatorisk for alle nyansatte i statistikkproduksjonen og relevante støttefunksjoner.	2	0	0	
K62	2024	Kvalitetskurs tilbys alle og skal være obligatorisk for alle nyansatte i statistikkproduksjonen og relevante støttefunksjoner.	2	1	1	Fullført 2025
K63 ¹⁴	2024	Vurdere om kvalitetsrapportene for administrative informasjonssystemer kan videreutvikles slik at man bedre kan bedømme kvaliteten i administrative data helhetlig; se utviklingen i kvalitet over tid og enklere tilpasse rapportmalen etter hvert som nye behov dukker opp.	1	0	0	
K64	2024	Utarbeide en standard struktur for loggdata for å kunne skape kvalitetsindikatorer mer effektivt.	2	0	0	
K65 ¹⁵	2025	Arbeide for å kunne erstatte manuell undertrykking eller støylegging, og bruk av egenprodusert programvare for avsløringskontroll, med anerkjente metoder og programvare.	-	-	-	-
K66	2025	Ferdigstille kartlegging av konfidensialitet i mikrodata i SSB og følge opp resultatene av denne.	-	-	-	-
K67 ¹⁶	2025	Alle produsenter tilpasser sin brukerrettede dokumentasjon av sine statistikker etter SSBs mal og retningslinjer for «Om statistikken», og tilgjengeliggjør denne på statistikkens hjemmeside.	-	-	-	-
K68	2025	Alle produsenter etablerer rutiner og praksis for å vurdere oppdatering av brukerrettet dokumentasjon ved hver publisering.	-	-	-	-
K69	2025	Produsenter gjør seg kjent med SSBs prinsipper for editering.	-	-	-	-
K70	2025	SSB må overvåke utviklingen i kvalitet i statistikker ved overgang til Dapla.	-	-	-	-

¹⁴ Anbefaling K63 fra 2024 er tydeliggjort

¹⁵ K65 erstatter tidligere anbefaling K60 (2024): Ta i bruk anerkjent programvare for å ivareta tilstrekkelig statistisk konfidensialitet.

¹⁶ K67 erstatter tre tidligere anbefalinger: K09. Alle produsenter bør utarbeide skriftlig dokumentasjon av hvordan statistikken er produsert og holde dokumentasjonen oppdatert, K10. Dokumentasjon av statistikkproduksjonen offentliggjøres på statistikkmyndighetens hjemmesider, og K45. Alle produsenter anbefales å dokumentere statistikkene i tråd med SIMS i henhold til anbefalingen fra Eurostat.

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak	Antall tiltak gjennomført pr feb. 2025	Herav gjennomført jan 24-feb 25	Status
K71	2025	Utvide SSBs metodebiblioteket med flere metoder for beregning av usikkerhet.	-	-	-	-
K72	2025	SSBs ledelse følger regelmessig opp indikatoren for punktlighet	-	-	-	-
K73	2025	Arrangere et seminar om temaet punktlighet og aktualitet for alle produsenter av offisiell statistikk.	-	-	-	-
K74	2025	Produsenter bør gjøre offisiell statistikk synlig for brukerne og sørge for at den er lett å finne både med søkemotorer og på hjemmesiden.	-	-	-	-
K75	2025	SSB bør gjøre aktuelle medarbeidere godt kjent med forpliktelser og oppgaver i samarbeidet med registreiere og sørge for aktiv oppfølging av avtalene.	-	-	-	-
K76	2025	Utrede utvikling, finansiering og forvaltning av fellesløsninger på tvers av produsenter av offisiell statistikk, innen områdene formidling, metadata og dokumentasjon.	-	-	-	-
K77	2025	Produsenter av offisiell anbefales å ta i bruk PxWeb/API for å sikre en effektiv, brukervennlig og helhetlig formidling av offisiell statistikk.	-	-	-	-
Sum antall tiltak			228	119	51	-

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg C: Kvalitetskrav til offisiell statistikk

Kvalitetskravene til offisiell statistikk er definert i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk.

Statistikkloven § 5 sier at:

1. Offisiell statistikk skal utvikles, utarbeides og formidles på en faglig uavhengig, upartisk, objektiv, pålitelig og kostnadseffektiv måte.
2. Utviklingen, utarbeidingen og formidlingen av offisiell statistikk skal skje på grunnlag av enhetlige standarder og harmoniserte metoder. Statistikken skal være relevant, nøyaktig, aktuell, punktlig, tilgjengelig og klar, sammenlignbar og sammenhengende

Kravene i statistikkloven er i samsvar med Retningslinjer for europeisk statistikk (SSB, 2017), som det norske statistikksystemet er underlagt gjennom EØS-avtalen. Retningslinjene stiller krav til institusjonelle forhold, statistiske prosesser og statistiske produkter, og er formulert som 16 prinsipper med en rekke underliggende indikatorer:

Institusjonelle forhold (strukturkvalitet)

1. Faglig uavhengighet
1. bis. Koordinering og samarbeid
2. Mandat for datainnsamling og tilgang til data
3. Tilstrekkelige ressurser
4. Kvalitetsbevissthet
5. Statistisk konfidensialitet og informasjonssikkerhet
6. Upartiskhet og objektivitet

Statistiske prosesser (Prosesskvalitet)

7. Gode metoder
8. Egnede statistiske prosedyrer
9. Rimelige krav til oppgavegiverne
10. Kostnadseffektivitet

Statistiske produkter (Produktkvalitet)

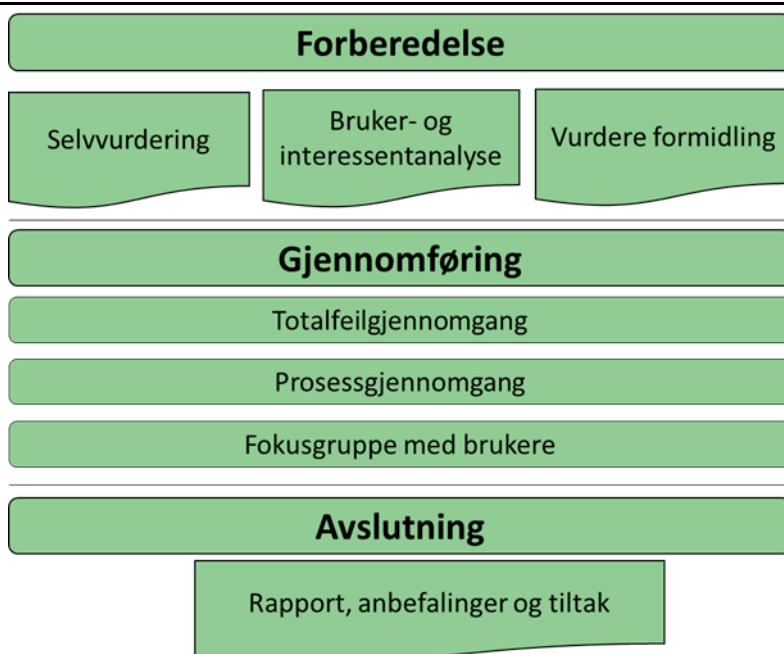
11. Relevans
12. Nøyaktighet og pålitelighet
13. Aktualitet og punktlighet
14. Sammenheng og sammenlignbarhet
15. Tilgjengelighet og klarhet

Vedlegg D: Opplegg for kvalitetsgjennomganger

En kvalitetsgjennomgang består av følgende aktiviteter:

- Statistikkansvarlige fyller ut en selv vurdering basert på Retningslinjer for europeisk statistikk.
- Statistikkansvarlige fyller ut en bruker- og interessentanalyse.
- Gjennomgang av formidling av statistikken på hjemmesiden og i andre media.
- Gjennomgang av mulige feilkilder i populasjon og data, vurdere datakvalitet, basert på totalfeilmodellen, TF-modellen, (Zhang, L.-C. 2012).
- Gjennomgang av produksjonsprosessen basert på prosessmodellen GSBPM (SSB 2019-2025).
- Fokusgruppe (gruppesamtale) med noen brukere av statistikken, oppmerksomheten rettes mot kvalitetsprinsippene for statistiske produkter.
- Rapport fra kvalitetsgjennomgangen med anbefalte forbedringer fra kvalitetsteamet og tiltaksliste fra statistikkansvarlig.
- Status for tiltak blir rapportert årlig.

Figur D.1 Fasene i en kvalitetsgjennomgang

Kilde: Statistisk sentralbyrå